Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШОАТТА, 27 АПРЕЛЬ, 1985 ШУ. ◆ № 50 (7085). ◆ Мах 3 кеп.

Колхозхой, совхозий болхлой! ХьинарегIа юкъекххахьа Iилманца бакъъяь лаьтта леладара система! Юртбоахама производство тешшаме лакха хилийтара биззагIа пайда ийбе мелиораце таронех!

ДукхагIа даха ялат, техническии кхыйолеи юртбоахама культураш!

(КПСС ЦК ТIаьхьехамашцара).

БИЪ БЕТТА ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА

РЕСПУБЛИКА ИНДУСТРЕ РАПОРТ

КПСС XXVI съезда, цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш вахаре чакх а йоахаш, дунен халкъашта юкъерча къахьегамхой денна — 1-ча Майна, Сийлахь-боккхача Даймехкатlем тIа йоккха Котало ньккха 40 шу дузача цIейна, КПСС XXVII съезда сийленца накъабахара шерра социалистически яхь йоаржаьча Нохч-ГIалгIайчен индустре болхлоша ханал хьалха, 26 апреле, кхоачашйир продукци маьхала яккхарен дукхагIа йола изделеш арахецарен укх шера биъ бетта план. Тахан май бетта календарагIа къахьегаш я республикера дуккха производственни коллективаш.

Бутт чакхбалалехьа планал совгIа арахецаргьа 15 миллион совгIа сома маьха тайп-тайпара продукци.

Уж толамаш доахача дизза дакъа лаьцад мехкдаьттахоша, мехкдаьттахимикаша, машинашъераша, гIишлон индустре, хьуна, яйгача, кхачан промышленноста, кхы цхьадолча доакъой болхлоша.

Яхье хьалха латташ я «Промавтоматика» НПО, Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене, «Оргтехника» яхача производственни объединене, Карабулакски химически реагентий завода, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода, Гудермесски медицински инструментий завода, «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни завода, кхы цхьайолча предприятей коллективаш.

Дуккхача производственни коллективашка кийчъяь чакхйоахаш я юкъарча производствана интенсификаци елга сихдара, керттера техннко-экономически хьокхамаш тоадара, арахецача продукце дикал лакхъяра тIаерзаяь мероприятеш.

Заводашка, фабрикашка балхаш ду доагора-энергетически, бийдала, материальни ресурсаш кхояра, къахьегама дисциплина чIоагIъяра, балха массейолча участкашкара къахьегам вIаштIехьбаккхара бола бехктокхам айбара.

Нохч-ГIалгIайчен индустре болхлоша, дерригача советски халкъо санна, чIоагIа дегаш гIоздаьнна болаш тIайцар КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума решенеш. Уж дог тийша ба укх шерен бIарччача цхьайтталагIча пятилеткан планаш толаме кхоачаш а еш КПСС XXVII съезда сийленца накъагIоргхиларах.

ПОЧИН ХЬАЛЛАЬЦАЙ

Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхоша, берригача советски наха а санна, чIоаггIа къоабалъяь тIайцай 4 мие Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо яьккхача Коталон 40 шу дизара хетадаь Ерригсоюзни коммунистически субботник де аьнна городий-турпалий Москвай, Ленинграда, Волгограда предприятейи организацейи коллективаша дIайолаяь патриотически почин.

«Грознефть» яхача объединене производственни подразделенешка, «Красный молот» яхача, ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» яхача заводий, Наурски района «Победа», Малгобекски района «Кавказ» яхача совхозий, кхыча коллективашка хиннача собранешкеи митингашкеи болхлоша, колхозхоша, гIулакхерча наха хьакхайкадаьд коммунистически субботник долча дийнахьа балхаш деча моттигашка, эггара овсарегIа къахьега, хьадеш дола балхаши арахеца продукции тIехдика хилийта лаьрхIа шоаш хилар.

Митингашкен собранешкен дакъа лаьцараша декхар тIайцад цу дийнахьа мах боацаш йиззача балха смене болх бе, цига даьккха ахча тIемеи къахьегамеи ветеранашта госпиталаши больницаши хьалъярга, къахьегамхошта медицински бытовойи гIулакхаш дикагIа дарга, белгалагIа йола тIема сийлен моттигаш тоаярга дIадахийта могаде, белгалдоахар, хьатIадоагIа субботник Даьхен коталои кортамукъалеи бахьан долаш шоай вахар дIаденнарашта балха памятник а хинна дIаоттаргдолга ноахалий бувзам хадаргбоацаш хилара, советски нах шоай хьинареча къахьегамца мехка низ чIоагIбе, КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленумо хьалхашка оттадаь доккхийи бехктокхамен декхараш толаме кхоачашде лаьрхIа хилара дола керда тешал а хинна дIаоттаргдолга.

КПСС Нохч ГIалгIай обкома бюрос къоабалбаьб 1985 шера 4 мае Ерригсоюзни коммунистически субботник дарах йола йолаяь городий - турпалий Москвай, Ленинграда, Волгограда почин хьаллаьцача а сменни заданеш дикка тIехкхоачашъе, берригa низ тIабахийтаи дикеи, кхоьача ресурсех пайда а эцаш, болх бе аьнна декхар тIайийцача республика предприятейи организацейи патриотически болам.

КПСС обкома бюрос ше баьча соцам тIа КПСС горкомаш, райкомаш, юххьайцара парторганизацеш, советски, комсомольски, профсоюзни органаш, предприятей, министерствай, ведомствай кулгалхой декхарийла баьб субботник кийчдарах чакхдаккхаран шерра организаторски политически болх боаржабе, смежни предприятештеи доакъоштеи, халкъа боахама ерригача службашта а подразделенешта а юкъера бувзамаш дика вIаштIехьдозхилга Iалашде, коллективашта, субботнике дакъа мел лоацарашта хьадда задани белгалъе, овсаре къахьегаран болх дика баран хиланза даргдоаца хьалаш вIаштIехьдаха.

Субботник кийчдаран чакхдаккхаран республикански штаб вIашагIъеллай. Селхан цун хьалхарча заседане дийцар субботник вIаштIехьдаккхара даькъера хьадда дешаш. Штабо ладийгIар Грозненски горисполкома председатела В. Шамардина, нах бахача моттигий территореш, паркаш, скверaш кийчъяреи хозъяреи балхий объем предприятешцеи учрежденешцеи цхьана мишта белгалъяьй, субботнике дакъа лоацараш инвентарацеи балхацеи Iалашбара деш фуд дувцаш баьча хоамага.

ДАХА МА ДОАГГIАРА НАКЪАГIОРГДА ВАЙ КПСС XXVII СЪЕЗДА

ЧIоагIа теркам тIабохийташ ладийгIар «Назрановский» совхоза кхаши хьайбаши леладераша КПСС аргIанара XXVII съезд гулъярах а из кийчъярцеи чакхъяккхарцеи дувзаденнача декхарех а КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева яьча докладаген КПСС аргIанара XXVII съезд гулъярах болча КПСС ЦК Пленума соцамген. Цун решенеш къоабалъеш тIайийцай совхоза къахьегамхоша.

СУРТА ТIА: делкъийна салоIача хана № 4 йолча тракторни бригадерча болхлошта КПСС ЦК Пленума материалаш ешаш ва совхоза парткома секретара заместитель Оздоев Хаматхан.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДЕГ ТIАРА КЪОАБАЛЪЮ

* * *

Оаха, хIамаш тегараша, дог раьза долеш тIайийцар Пленума решенеш. Къаьстта тха теркам тIаозаш да КПСС ЦК Генеральни секретара нов. М. С. Горбачева докладацара ер дешаш: «Тахан къаьстта актуальни да порядок а дисциплина а чIоагIъярах дола дош. Из — дено чIоаггIа дIадехар да, хIаьта советски наха шерра кхетадеш а да, цо чулоац производстве а гIулакхаш дара даькъе а общественни вахаре а быте а хIара къахьегама ячейке, хIара городе, юрта порядок хилар. Мехка цу тайпара порядок хилийтара вай дерригa низаш тIа а дерзадергда».

Цхьаболча тха хIамаш тегараш хет, нагахьа санна балха тIехьа ца ваьлча дисциплина толхаяц, аьнна. Из ишттa дац. ХIаране кхетаде деза, балха ха балха хетае езипга, шийна тIадехка декхараш догцIена кхоачашде дезилга.

Нагахьа санна тха бригадах аьлча, объединене дикагIа йола коллектив из лоархIа ер кхоалагIа шу да. Дисциплина толхаяь моттиг хиннаяц сона дагадоагIаш. Бригаде цхьайтталагIча пятилетка декхараш хIанзле кхоачашдаь массехк хIамаш тегар я. Уж ба Верховод Екатерина, Тетерева Ирина, Джабраилова Хьади.

Со се хIанз шийтталагIча пятилетка шоллагIча шера чотагIа болх беш я. Мишта вIаштIехьдоал тха 45 саг чувоагIача коллектива лакха овсарле йолаш болх бе. Цу даькъе кIезига лоархIам болаш дац пайда эцанза йола чура тароиаш гучаяхар. ХIаьта моллагIча производстве уж шортта йолаш а я. Эшар да, лерттIа царех пайда эцар. Из декхар да КПСС ЦК-и Советски паччахьалкхенои тахан вайна хьалхашка оттадер. Доши гIулакхи цаI хила деза хIаране.

С. ЧАХКИЕВА,
Грозненски швейни производственни объединене цхьоалагIча филиала хIамаш тегача бригада кулгалхо.

* * *

Бокха теркам тIабохийташ йийшар оаха КПСС ЦК апрельски Пленума материалаш. Вай Даьхен экономически, оборонни низ чIоагIбара, наьха вахара хьал-таро тоаяра тIадерзадаь доккхий декхараш уттаду Пленумо. Оаха уж дег тIара къоабал а ду.

«...Бехктокхаме декхараш хьалхашка латт юртий къахьегамхошта. Мохк дикача толамашца гIадбугаргболча тайпара болх бе беза», аьлар Пленуме къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева. Цу дешашта жоп а луш, хьайбай продукци алсамъяккхара тхоай низ дIакхоачар дергда оаха.

Тха ферма коллектив толаме къахьегаш хьайоагIа укх шера. Ханал хьалха, 23 марта, кхоачашйир паччахьалкхенга шура йохкара хьалхарча квартала план. Кхы а дикагIа болх бир апрель бетта. ХIанз дийнахьа юкъера лаьрхIача 7,3 килограмм шура йоаккх хIара кхоабача Iаттагара. Соахка укх хана хиннач 1,4 килограмм дукхагIа я из.

Дояркашта юкъе аьржача яхье хьалха я Х. Хакишева. Шу доладелча денз хIара кхоабача Iаттагара 1120 килограмм шура яьккхай цо. Иштта дика къахьег Л. Цуроевас, В. Сухоруковас. Планаш кхоачаш ца еш цхьаккха доярка яц.

З. ФАРГИЕВА,
Сунженски района ЦIеча Эскара цIерагIча колхоза доярка.

Торгау вIашагIкхетача дакъа лоацарашка

Дег тIара моаршал лу аз йицлургйоаца событи — советскии американскии бIу Эльбе вIашагIкхетар — белгалдаккхар духьа Торгау гулбеннача берригача доакъошхошка.

ДIаух шераш, итташ шераш, цхьабакъда, баркал оалаш болча наьха дегашкара цIаккха а дIаяргьяц шоай вахар кхо ца деш адамленна тIакхоллаенна лоалеи Iазапеи боадо тIера экхаяьрий цIераш.

Тха мехка дерригача халкъо сий деш ба Сийлахь - боккхача Даймехка тIема, фашистски агрессеи милитаризмаи низаш цца лаьттача цу турпалча къовсама ветеранаш. Вай сужне долх цу къовсаме лийгараштa. ХIанзара ноахал декхарийла да цунна сатийнна дахеи маьрша къахьегеи таро хиларах.

Укх деношка, Сийлахь-йоккхача Коталон цIей гаргакхоачаш, советски наха сий ду юкъара лийрхIар кхоачашдеча юкъе США, Великобритане, Франце, Китая, антигитлеровски коалице кхыча паччахьалкхений халкъашеи эскарашеи лаьцача ондача даькъа. Коталоне доккха дакъа лаьцад Югославе, Польша, Чехословаке, Болгаре, Румыне, Албане, Венгре эскарий соединенеша, партизански эскараша, отрядаша, Франце, Итале, Греце, Бельге, Голланде, Норвеге, Дане, Люксембурга Духьаьлен боламо. Гитлеровски нацизмаца къонахчал долаш къовсам лоаттабаьб немецкии австрийскии патриоташа.

Тlема шерашка хьахиннача вай деналерча цхьоагIоно хьахьекхар, машари адамлен дикагIйола кхоанеи бахьан долаш цхьана лоаттабеча къовсамо, цхьана леладеча гIулакхий мел потенциал хьаелл. Иштта 1945 шера бIаьсти Эльбе вIашагIкхийттача советскии американскии салташа кулгаш лувцар а дицлургдоацаш историена юкъедахад тешамеи доттагIалеи символ а хинна.

Тахан а дог-уйла цIена долаш волча хIара сага — къоначун а ветерана а — декхар да вай лаьтта кхы цIаккха а тIема цIерагIа ца доагадайтара юкъе шийна могаш дола дакъа лацар.

ДIабахача тIема событеш ювцача хана, вай уйла ю таханеи а вIалла шеко а йоацаш, кхоанеи а: нийсхо йолчеи чIоагIачеи машара, халкъашта тIера ядерни кхерам дIабаккхара.

Адамленна ориентир а хинна дIаотта деза, моастагIали довнаши ца а отташ, мехкашеи халкъашеи шоайла вIаши кхетадари цхьана гIулакхаш леладари. Советски нах дог тийша ба, машар хилийтар бахьан долаш лоаттабеча къовсаме хьалха цхьоагIонхой хиннарашта юкъе, ерригача паччахьалкхенашта юкъе вIаши дага а дувлаш цхьана чакхдоаха конструктивни гIулакхаш дунен халкъашта юкъера атмосфера унахцIена яра низ бола фактор а хинна дIаотталургдолаши оттадала дезаши хиларах.

Тахан юха а Эльба тIа вIаши кулгаш лоацараша дика масал гойт цунна.

ЦIенача дег тIара лов сона гитлеровски фашизмана духьала лийта турпала тIемахойветеранаш, цар дезал, Торгау вIашагIкхетаре дакъа лоацаш мел бараш чIоаггIа могаши дуккхача шерашка иразе, маьрша вахар долаши бахар.

М. ГОРБАЧЕВ.

СОВЕТСКИ ДЕЛЕГАЦИ ВАРШАВЕ КХАЧАР

Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача мехкий лакхехьара партийнии паччахьалкхени деятелаш вIашагIкхетача дакъа лаца 25 апреле Москвера Варшаве яхай советски делегаци.

Делегацеца ва КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель Н. А. Тихонов, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министр А. А. Громыко, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, СССР оборона министр Советский Союза Маршал С. Л. Соколов, КПСС ЦК секретарь К. В. Русаков.

Аэродроме делегаци накъайоаккхаш бар новкъостий Г. А. Алиев, В. И. Воротников, В. В. Гришин, Е. К. Лигачев, Г. В. Романов, Н. И. Рыжков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, И. В. Капитонов, В. П. Никонов, хIаьта иштта КПСС ЦК членаш К. М. Боголюбов, Б. П. Бугаев, Г. М. Корниенко, В. Ф. Мальцев, О. Б. Рахманин, М. С. Смиртюков, кхыбола официальни нах.

Накъайоаккхаш хиннараштa юкъе вар СССР-ера ПНР посол С. Кочолек.

* * *

Цу дийнахье а Варшаве кхаьчар советски делегаци.

Аэропорте айийр СССР-еи ПНР-еи паччахьалкхений байракхаш. Делегацена накъавена вар ПОРП ЦК хьалхара секретарь, ПНР Министрий Совета Председатель В. Ярузельский, Паччахьалкхен совета Председатель Г. Яблоньский, ПОРП ЦК Политбюро членаши членалла кандидаташи, ПОРП ЦК секретараш, ПНР кхыбола партийнии паччахьалкхени деятелаш, хIаьта иштта ПНР-ера СССР посол А. Н. Аксенов.

Сийлахьча хана хьалхашка гIолла тIехбаьлар новкъостий М. С. Горбачеви В. Ярузельскийи. Советски Союзен Польски Халкъа Республикан паччахьалкхений гимнаш лекхар.

(ТАСС).

Сийле хийла хьалхалаттарий

КПСС обкома бюро, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай 1985 шера хьалхарча квартале городашта, районашта, промышленноста, гIишлон, бувзама, транспорта, торговлен наха бытовой гIулакхаш дареи коллективашта юкъе лелаьча социалистически яхьа итогашка.

Планаши тIайийца социалистически декхараши кхоачашдеча эггара дикагIа производственни хьокхамаш дахарах дIахора моттигаш хьожае соцадаьд:

РАЙОНАШТА ЮКЪЕ:
ХЬАЛХАРА МОТТИГ

КПСС обкома, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх а луш

ГУДЕРМЕССКИ РАЙОНА,

продукци маьхала яккхара план 104 процент, къахьегама овсарле лакхъяра план 103 процент, арахеца продукци тIакхетар — 140 процент, продукцена поставкаш яра задани 100 процент кхоачашъярах.

ШОЛЛАГIА МОТТИГ

КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш

УРУС-МАРТАНОВСКИ РАЙОНА,

продукци маьхала яккхара план 109 процент, къахьегама овсарле лакхъяра план 108 процент, арахеца продукци тIакхетар 108 процент, продукцена поставкаш яра задани 100 процент кхоачашъярах.

КХОАЛАГIА МОТТИГ

КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома диплом а луш

СОВЕТСКИ РАЙОНА,

продукци маьхала яккхара план 100,6 процент, къахьегама овсарле лакхъяра план 102 процент, арахеца продукци тIакхетар — 106 процент, продукцена поставкаш яра задани 100 процент кхоачашъярах.

Социалистически яхье хьалхара моттигаш яьха районаш республикански Сийлен улга тIа хьойла.

ПРОИЗВОДСТВЕННИ IИЛМАН-ПРОИЗВОДСТВЕННИ ОБЪЕДИНЕНЕШТЕИ УПРАВЛЕНЕШТЕИ ЮКЪЕ:
ХЬАЛХАРА МОТТИГ

КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх а луш, республикански Сийлен улга тIа хьойла:

«Промавтоматика» яха Iилман-производственни объединени,

продукци маьхала яккхара план 107 процент, къахьегама овсарле лакхъяра план 101 процент, продукцена поставкаш яра договорни декхарий задани 100 процент кхоачашъярах,

«Грозтрубопроводстрой» трест,

товарни гIишлон продукце план 193 процент, ший низаца подрядни балхаш дара план 112 процент кхоачашъярах

ШОЛЛАГIА МОТТИГ

КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш, республикански Сийлен улга тIа хьойла:

СССР-а 60 шу дизара цIерагIа йола «Оргтехника» яха Грозненски производственни объединени,

продукци маьхала яккхара план 102 процент, къахьегама овсарле лакхъяра план 104 процент, продукцена поставкаш яра договорни декхарий задани 100 процент кхоачашъярах;

«Чечингазстрой» трест,

товарни гIишлон продукце план 106 процент, ший низаца подрядни балхаш дара задани 100,2 процент кхоачашъярах.

КХОАЛАГIА МОТТИГ

КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома диплом а луш, республикански Сийлен улга тIа хьойла:

«Грознефть» объединени

продукци маьхала яккхара план 102 процент, къахьегама овсарле лакхъяра план 102 процент, договорни поставкаш яра задани 100 процент кхоачашъярах;

«Грознефтехимремстрой» трест

товарни гIишлон продукце план 109 процент, ший низаца подрядни гIишлон балхаш дара план 103 процент кхоачашъярах.

ПРОИЗВОДСТВЕННИ КОЛЛЕКТИВАШТА ЮКЪЕ:
ХЬАЛХАРА МОТТИГ

КПСС обкома, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх а луш, республикански Сийлен улга тIа хьойла:

Карабулакски химически реагентий завод;

«Автоспецоборудование» яха Грозненски опытно-экспериментальни завод;

Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене № 11 йола гIишлон-монтажни управлени;

Грозненски ремонтно - механически предприяти;

«Аргунводпром» объединени;

«Грозэнергоремонт» яха ремонтно - наладочни предприяти;

чхьагIара-коньячни комбинат;

№ шиъ йола «Продтовары» яха Грозненски объединени;

ГрозНИИ институт;

«Октябрьнефть» НГДУ;

машиннаькъа тIара почтамт;

сигнализацеи бувзамеи Грозненски дистанци.

ШОЛЛАГIА МОТТИГ

КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш, республикански Сийлен улга тIа хьойла:

Гудермесски медицински инструментий завод;

«Союзавтоматстром» ВНПО опытно - экспериментальни завод;

Грозненски дулха комбинат;

машиннаькъа Грозненски отделене ОРС;

№ 7 йолча треста Грозненски монтажни управлени;

промышленни машиннаькъа транспорта Аргунски межотраслевой предприяти;

«Чечингавтодор» яха механизированни карьерни боахам;

Старогрозненски бурув тохара балхий управлени;

«Старогрознефть» мехкдаьттеи гази йоаха управлени;

Нохч-ГIалгIай карьероуправлени.

КХОАЛАГIА МОТТИГ

КПСС обкома, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома диплом а луш, республикански Сийлен улга тIа хьойла:

производственно-товарни контора;

электромеханически завод;

№ 3 йола маькх ю завод;

«Межлесхоз» объединени;

«Чеченингушводстрой» гIишлон управленена чуйоагIа Аргунски аьшкбетона изделей завод;

«Чечингсельстрой» треста ПМК-1066.

КОНСТАНТИН УСТИНОВИЧ ЧЕРНЕНКО СИЙНА

КПСС Центральни Комитета, СССР Лаккхехьарча Совета-Президиума, СССР Министрий Совета соцам

Коммунистически партен Советски паччахьалкхени, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойи болама гIорваьннача деятела Константин Устинович Черненкона карагIдийнна дика хIамаш теркалдеши цун сийле йиц ца йолийташ дагалоаттаяр духьеи КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето соцам бу:

1. Красноярски краерча Шарыпово яхача городах Черненко яха город, Молдавски ССР Шолданештски районах Черненковски район аьнна цIераш тахка.

2. К. У Черненко цIи тилла: ялаташ чуэцача комбайнашта йолча Красноярски производственни объединенех; приборостроене, автоматизаце средствай, управлене системай министерства «Волна» яхача Кишиневски производственни объединенех; Казахски ССР Талды-Кургански области цхьан совхозах; г. Пензерча пионерий Дворецах: г.г. Москве, Красноярске, Кишиневе керда хьалъеча микрорайонашкарча цхьацца улицах; из гIулакх деш хиннача Краснознаменни Малхбоален доазон округа «Хоргос» яхача доазон тIарча заставах; форда тIа гIолла лелача пассажирски кемах.

3. Красноярски паччахьалкхен университета, Кишиневски паччахьалкхен педагогически института, Пензенски политехнически института студенташта К. У. Черненко цIерагIа нйс стипенди оттаде.

4. «Хоргос» яхача доазон тIарча застава зданех а К. У. Черненко ваьхача г. Москверча Ноккхача Бронни улицагIарча № 19 йолча цIенах а мемориальни улг долла.

5. ЦIеча майдан тIарча Кремлевски пена юхе К. У. Черненко каш тIа бюст оттае.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ — СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ — СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

Кхачан программа кхоачашъеш

ДЕГІАДАХАРА НОВКЪА

ХЬАЛХАЛАТТАЧА ОПЫТА АДРЕС: ВЕДЕНСКИ РАЙОНА ОРДЖОНИКИДЗЕ ЦІЕРАГІА КОЛХОЗ

Подряда новкъосталца

Коллективни подрядагІа болх вІаштІехьбаккхар — юртбоахама продукци дикка алсамъяккха йиш хулийтача таронех цаІ. Цунна тешал ду республика дукххача боахамашка Іоаяьча опыто. Шоаш долча подряд мишта юкъейоалаяьй, цо мел пайда бу дувц колхоза председатела А. ХУСАИНОВА.

ПАРТЕ ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленумо дІа ма деххара, боахам экономически социальни дегІабоалабара лаьрххІа программа а оттаь къахьег тха колхоза коллективо укх тІеххьарча хана. Хьайбай продукци алсамъяккхара, хьувкъам лакхбара къаьстта теркам тІабохийт. Уж дешаш дизза кхоачашдара балха керда формаш юкъекхувл. Царех цаІ — коллективни подряд. Цу хьисапе болх белга эггара хьалха 1983 шера дулха хьайбаш кхоабача юкъедоаладир колхозе. Скотникий бригадаца договор оттадир. Цу тІа хоадамболлаш къоастадир шинна оагІон декхараш. БригадаІалашйир хьайбашца, эша-ча помешенешца, доакъарашца, даьгІенашца, лерттІа болх вІаштІехьбаккхара хиланза даргдоацача кхычуница. Шийна аргІагІа бригадо декхар тІайийцар лаьрххІача боарамагІа колхоза хьайбашта дулх тІакхетийта. СовгІа лькккхача продукцех колхозо лургдар а белгалдаьккхар.

Йоккха опыт йолча Тумахаджиев Даде кулгалдеча итт сагах латтача цу бригадо цеввоаккхаш толамаш а даьхар. ЛийрхІар 90 тонн хиннача, 115 тонн дулх тІакхетийтар хьайбашта. Вешта аьлча, цул хьалхарча шера даьккха хинначул 38 тонн дукхагІа дулх даьккхар. Кхы а дикагІа хилар соахкара итогаш. Хьалашка диллача хувцаденна хІама доаццаше а кхы а 13 тонн дулх тІакхетийтар.

Белгалдаккха дезаш лоархІаме кхы цхьа хІама а да. Бригадо тІеххьарча шин шера пачхаьлкхенга дулха дехкача хІара бежана дозал юкъера лаьрхІача 400 килограмм хилар. ХІаьта иштта тоаденнача хІара бежанах 75 процент дукхагІа ахча лу пачхаьлкхено. Из бахьан долаш 11 эзар сом пайда бир тха колхоза Тумахаджиева кулгалдеча бригадо. Дика алапеш ийцар доахан кхоабаш хиннараша а. Авансах хІара бетта тийннача 130 сомал совгІа, тІеххьара хІаранена 700 сом делар. Цул совгІа колхозо уж Іалашбир ялтаца, доакъарашца.

Кердача хьисапе болх баро хьадер дукхагІеи цунга дІадодар ма хулла кІезигагІеи хургдола таронаш леха безам хулийт наьха. ХІанз гургьяц шоана доахан дулха кхоабача моттиге пайда ца эцаш Іодожадаь уллача доакъарах цхьа килограмм. Хьайбаша ца дуаш дитар а дІакхоссац. Цунах цехе гранулаш ю.

Цхьаккха график а йоацаш, безам болча хана даьгІенашка хьайбаш доажадора хьалха. Цудухьа доахана йоайора дукха буц. Шоашта хьакъоастаьча даьгІенашка графиках мара доажадац хІанз хьайбаш. Цул совгІа, лоаман даьгІенаш тоаяра гІулакх хабарашкара дІахо-далацар хьалха. ХІанз цига удобренеш товсаш, керда баьцаш дІаювш балхаш ца дича ялац колхоза правлени а. ХІана аьлча, уж балхаш делга белгалдаьккхад бригадаца оттадаьча договора тІа.

КХЫ ЦХЬА хІама а да. Доахан дорстаде шоашта тела доакъар дика хилар дІадех хьайбаш леладераша. Дукха да аьнна дІаэцац. Уж бакъ а ба. ХІана аьлча, оттадаьча договора тІа яздаьд иштта. Цу гІулакхо лакхбу доакъар Іалашдерий бехктохкам.

Боккха теркам тІабохийт тха боахаме тхьамка кхедара. ХІара шера 60 гектар совгІа дІадув из. Тхьамка леладераша дезалий подрядах къахьег. Царна дур а тІеххьара карагІдаьнначох тийша да. Цудухьа, хьувкъам алсамбаккхара, цунга дІадодар лохдара хадданза йоакхо а ю. Карарча пятилетка дІадахача диъ шера 440 эзар сом цІена пайда баьб колхоза тхьамка леладераша.

Толаме кхоачашдаьд шоай декхараш шурий ферма къахьегамхоша а. Пачхаьлкхенга шура йохкара соахкара план 112,8 процент кхоачашъяьй. Бетта юкъера лаьрхІача 180 сом ца эцаш цхьаккха а висанзар. хІаьта толашагІа болча хьайбаш леладераша ийдаь алапеш кхы а дукхагІа да. Цу ферма коллектива болх а тІадоагІача шера подряда хьисапе белерхІ.

Дега боккха тоам беш да йоаккха продукци, цунна цхьана хьахулаш бола пайда шерагара шерага дегІаухаш хилар. Масала, укх пятилетка хьалхарча диъ шера дукха хІама ца эшаш шозза лакхденнад пачхаьлкхенга шура йохкилга. Диъ шу хьалха хинначул 229 эзар сом дукхагІа пайда хиннаб колхоза.

ДІадахача шера боахам экономически социальни дегІабоалабеш дика хьокхамаш гойтарах РСФСР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела Ше байракх еннай тха колхоза. Цу гІулакха хетаяьча собране керда социалистически декхараш тІайийцад колхозхоша. Цар дош денлад планал дукхагІа 2 центнер йолаш хІара гектара тІара 17 центнер тхьамка чуэца, план 1700 килограмм йолаш хІара Іаттагара 1750 килограмм шура яккха, планал бІаь грамм дукхагІа а долаш, хІара бежана дийнахьси буси 600 грамм дулх тІакхетийта. юртбоахама продукци яккхарга дІадодар 0,5 процент лохде, къахьегама овсарле 3 процент лакхъе, боахама 350 эзар сом цІена пайда бе, пачхаьлкхенга дулх дохкара ах шера план 9 мас, шура йохкара июнь бутт болалуш кхоачашъе.

Дукха хІама де лаьрхІад наьха социально-бытови хьалаш тоадара даькъе: Сельман-Тевзние хьае лерхІ 250 дешархочоа лаьрхІа школа, пхи километр хиппровод, колхоза меттел района а тоъаргйолаш тхьамка рассада кхеяра теплица, кхыйола гІишлош.

ЛаьрхІар кхоачашдара, КПСС ЦК XXVII съезда, Коталон 40 шу дизара толаме накъабахара низ дІакхоачар деш къахьегаш ба хІанз колхозхой.

Берара яьлча денз

Орджоникидзе цІерагІча колхозе дика йовзаш я шурий ферма комсомольско-кагирхой коллектив. Къахьегаш ши-кхо шу мара деце а балха тІа дика кайоала доякраш кІезига бац цига. Царех цаІ — Расулова Жала.

— Вурийтта шу даьнна яр Жала диъ шу хьалха со волча дояркалла болх бе дІаэца дехар де енача хана, — дагалувц хІанз ферма бригадира С. Арсемирзоева. —Цун да а нана а бовзар сона. Ховр уж къахьегама тІера, дика нах болга. Цхьабакъда, кхувшийоагІача цунна 25 Іатта Іунал де низ дІакхоачаргхиларах дукха тешацар со. Юххьанца Іасилгашка хьажа оттайир. Ферме эггара хьалха боагІаращца балха а йоагІар из. хІаьта тІеххьарчарца мара цІа а йодацар. Дика къахьегамхо хилара тешал деш из йийца ллацар цунца цхьана болх бу колхоза толашагІа йола Іаьсий леладер Эльбиздукаева Тамани.

ТІеххьарча дийнахьа «аьттув» баьлар Жалай. Цамогаш хилар цхьа доярка. Из ерзалца Расуловайга леладе дІаделар цун доахан. Юххьанца царех цхьадолчар шоай хьалха хиннача доряркага дІаІема атта юхе а йитацар Жала. Иштта из моттиг хилча цкъаза кхыметтел елха дог доагІар. Цкъа цІаеча наьнага дІакодабир ший бала. Цунга ла а дийгІа:

— Хьайбашта шоашца безаме хилар деза. ГІаддолх Іа дег тІара гІулакх деш хилча. Уж хьайх тешаде хьажа хьо, — аьлар нанас.— Вешта, диц ма далийталахьа, йиІиг, дика етт дика Іунал даьча шинарах мара хьахилац хьона.

ШоллагІча дийнахьа киса маькх а шекар а делла лхар ферме. Шорттига хьесташ къамаьл а деш, тІаяхар шийца эггара бирсагІа болча «Сацийта» яхача Іатта. Шийна маькх елча, дикагІа беттийтар цо. Иштта хьесташ дийттар кхыдола доахан а.

Цхьа бутт совгІа баьлча балха араьлар цамогаш хинна доярка. Ший доахан иштта дика леладарах дег тІара баркал аьлар цо Жалана. Цу хана кхетадир ферма заведующе а кхычар а цунах дика доярка хургхилараx.

ТІеххьара подменни дояркалла болх бе оттайир Жала. Цхьабакъда, шийна тІачІоагІдаьраш доацаш сагодора хадданза. Из гуш яр ферма толашагІа йола доярка Дакашева Зиху а. Къахьегама тІера, нахаца масое хана безаме, новкъостал де кийча йолаш хиларах цунна чІоагІа езаеннаяр Расулова. Дакашева цу хана ферма совета юкъейоагІар. Арсемирзоевацца а кхыча хьайбаш леладераща а дийца, духхьашха дахка деза шинараш дала лаьрхІар Жалана. Из хайначул тІехьагІа геттара гІадъяхар къона доярка. Цо сатийса хІама дар из.

Цун доахан эггара хьалха дахнача 1982 шера, хІара кхоабача Іаттагара 1500 килограмм шура яьккхар Жалас, хІаьта лурчогІа —1670, дІадахача шера 1720 килограмм. Укх шера из цифра ши эзар килограммага дІакхоачае дага я.

М. ХАМАТХАНОВ.

СУРТА ТІА: доярка Расулова Жала.

А. ДУКАЕВА сурт.

ДАЬР КІЕЗИГА ДАЦ

Экономист хиларах тарра айса дувцар цифрашца бакъдеш оамал я са. Карарча пятилетке боахама карагІдаьннар хьахьокхаш уж тешала ца йоалайича валац. Масала, тхьамка карарча пятилетка хьалхарча шерарчул соахка 3,2 центнер дукхагІа даьлар хІара гектара тІара.

ИЗ КУЛЬТУРА леларо колхоза а наха а доккха гІулакх ду. Масала, духхьал дІадахача шера 230 эзар сом гаргга пайда бир боахама из кхедаро. Цу толамга кхачийтар я эггара хьалха ЭгІаштІара Заурбеков Салауде кулгалду тхьамка леладерий бригада. Духхьал соахка 128 эзар сома цІена пайда бир цо. Дика алапеш ийдир цу бригада юкъебоагІача Алабаева Медис, Абдулаева ПаьтІамата, Юсупхаджиева Атус, Типишева Мархас, кхычар. ТІеххьара итог йича юкъера лаьрхІача 3,5 эзар сом делар царех хІаранена. Иштта ахча ийцар Сельман-Тевзинерча кхоалагІча бригада юкъебоагІача Бисиева Амадата, Чабдарханова Хьелимата, Исрапилова Манаша, Эльнукаева Разета, Мутуева Мелисата, кхычар.

ТІеххьарча хана боахама дика пайда бу хьайбаш леладаро а. Карарча пятилетка хьалхарча шера план 32 соми 17 кепиги йолаш, 25 соми 23 кепиги дІадахийтар цхьа центнер шура яккхарга. Из бахьан долаш боахама хьахинна цІена пайда 12 эзар сомага дІакхаьчар.

Къаьстта дика толамаш даьхад колхозхоша дІадахача шера. 1490 эзар сома маьха продукци яьккхай, 252 эзар сом цІена пайда а беш. ХІаьта карара пятилетка йолаелча денз 449 эзар сом совгІа цІена пайда хилар колхоза. Цо таро еннай боахама технически база чІоагІъе, наьха социально-бытовой хьалаш тоаде. ДІадахача диъ шера МахкатІа хьалъяьй 50 саг Іовужаве йиш йола больпица, 400 сага лаьрхІа Культура цІа, бани, аптека, вІаштІардаьбыта ЦІа, хІаьта ЭгІаштІа хьалдаьд 380 сага лаьрхІа Культура цІа. Колхоза хьайбашта лаьрхІа диъ кхий, сом чакхбаккхара цех яьй, 55 километр хинпровод йиллай, ялх тІий тиллад, дукха наькъаш тоадаьд. Уж дерригa балхаш даьд подрядагІа къахьегача гІишлонхой бригадо.

Коммуниста Гахаев Сай Сайдулле кулгал а деш, итт комсомолец ва цунна юкъевоагІаш. Моттигерча материалех пайда а эцаш, хьалъю цар дукхагІйола гІишлош. Эша хьу гаьна а ца болхаш Іалашъю. Цунах ду улгаш, сарпалаш, кораш, наІараш, кхы мед эшар. Из бахьан долаш дукха хилац гІишлош хьалъяра дІадохийтар. Цу гІулакхо а пайда бу колхоза а гІишлонхошта а. Бетта юкъера лаьрхІача 300 сом ахча эц цу бригадана юкъевоагІача хІаране.

Балхашца иштта Іалашбар, хьадечох доагІар дизза дІателар бахьан долаш «шабашке» ухараш геттара кІезига ба хІанз колхоза чуйоагІача юрташка бахача наха юкъе.

КарагІдавинначох кхоачамбаь Іе дага дац тхо. Колхоза доалахьа долча лаьттан хІара гектаро шера нийс эзар сома пайда бу колхоза. Цунца цхьана, планал кІезигагІа дале а хІанз а дукха да хьайбай продукци яккхарга дІадодар. Из лохдара чотагІа колхоза хьахула пайда алсамбаккхара тхоай низ дІакхоачар дергда оаха.

Э. МОВЛАЕВ,

колхоза керттера экономист.

НАХАХ ТИЙША ДА ДЕРРИГА

Болх дика дІабода хьаьнала къахьега лерттІа хьалаш вІаштІехьа а доахаш, декхараш кхоачашдара нах оарцагІбахара хадданза йоакхо еча. Цу хьакъехьа шоай боахаме дечох дувц колхоза партийни организаце секретара Ш. МОМУЕВА.

БЕРРИГАЧА колхозхошта масал тела декхарийла ба коммунисташ. ХІана аьлча, царех дукхагІбараш производства лоархІамегІа йолча участкашкара болх тоабе оттабаь ба. Из дика кхетаду тха колхоза коммуниста. ХІаман кхом барац экономика чІоагІъяран лоаттабеча къовсаме хадданза хьалха ба уж.

Юрташка шоайла дика вовз хІара саг гучахьа хул, ала тарлу. Из иштта дале а къахьегама дисциплина телхаеш, бе-башха доацаш шоай декхараш кхоачашдеш моттигаш нийслора хьалха, масала, шурий ферме. Уж гІулакхаш дІахо ла йиш йоацаш дар. Партийни группа вІашагІъеллар ферме. Цунна керте оттайир къона доярка коммунист Дакашева Маймунт. Лоаццача хана тоабир цу группо ферма болх. Ший низаща къоастаде йиш йоацаш дош нийслелча, масала, фуннагІа дича а метта ца воагІа саг, е балхара дІаванкха везаш е ахчан гІод тоха дезаш хилча, колхоза правлени оарцагІйоаккхар. Иштта болх бу цо хІанз а.

Дакашева Маймунтайна низ дІакхоача новкъостал ду ферма заведующе коммуниста Арсемирзаев Сайд-Ахьмада а. Масала, карара шу долалуш фермай автопоилкашта хий хьатІадоаладеш йола турба ийккхар, ша а баь. Цох хоам бир колхоза правлене. Цхьабакъда, дилаьлар хІама ца деш. ШоллагІча дийнахьа колхоза правлене баьхкар Арсемирзаеви Дакашеваи. ХІаьта, автопоилка тоаяра шоашта слесараш хьабаллалца дІа а баханзар.

Хьадечох иштта дог лазаш, гІалат нийсделча из дІадаккхалца са ца тувш ба коммунисташ: тракторни бригада бригадир Маашев Бауди, ремонтни мастерской заведующи Элилов Сайпуди.

кхаш леладеча бригада бригадир Хаджимурадов Іабдул-Хьаким, керттера зоотехник Агамерзаев Мувса, ветеринарни лор Басханов Іали, керттера инженер Ахъядов Султан, дукха кхыбараш.

Боккха теркам тІабохийт партийни организаце кагирхошта коммунистически кхетам балара, общественни рузкъа лорадеш, дебадеш хургболаш хьалкхебара. Хадданза хьож хьано, мишта къахьег, малагІча балха тІа дикагІа кайоал. ХІана аьлча, царех цхьабараш колхоза цхьацца производственни участкашта кулгалде оттабе безаш хила мег кастта. Уж тайпа моттигаш кІезига хиннац. Масала, Басханов Іали. Къона волча хана денз къахьегама тІера, хьайбаш леладелга дезаш вар из. Бакъда, тоъаш яцар знанеш. Новкъостал дир. Деша вахийтар. Институт чакхьлькхачул тІехьагІа колхоза керттерча ветеринарни лора болх белар. Ший декхарех геттара дика лоархІаву из хІанз.

ДукхагІа ха, техника кІоаргагІа йовза гІерташ хулар механизатор волча хана Ахъядов Султан а. Из Серноводски юртбоахама техникуме деша вахийтар. ЦІавеча бригадиралла оттавир. Цкъа юнъ яьлча техникуме Іомадаьчох а ца Іабаш юртбоахама институте заочно деша эттар. ХІанз керттера инженер волаш ио беча балха геттара раьза ба боахама кулгалхой.

МоллагІча производстве дерригa нахах тийша да. Цудухьа балхацара цар безам совбаккхара йоакхо ю. Хадданза эргадоахаш тоаду социалистически яхье котбаьнна болхлой материальни моральни белгалбоахилга.

Тхьамка дикагІа мел хул дукхагІа ахча тел пачхаьлкхено из кхедерашта. Из хІама юкъедоаладир хьайбаш леладеча а. Шура хьаьнагІа, цІенагІа ме хул дукхагІа ахча тела доладир соахка, масала, доярашта. Лоадамбоацаш ба аьнна хетача цу хувцамо боккха пайда бир. Соахка пачхаьлкхенга ехкача шурах 260 тонн хьалхарча сортах хилар. Из я лурчогІа ехка хинначул 40 процент дукхагІа.

Яхьа итог а еш котало яьккхараш морально а материально а белгалбахарах кхоачамбац оаха. Йоакхо ю толашагІа болчар опыт шерра дІайовзийтара. ДикагІа бола къахьегамхой къонабарий хьехамчий ба. Цу гІулакхаша боккха пайда а бу. Масала, колхозе меттел районе а цІи хеза волча скотнико Тумахаджиев Даде болх бе Іомаваь къона Макаев Микаил, хьокхамашка диллача ший хьехамчалла тІехьавусаш вац хІанз. Иштта дика къахьегаш хьабоагІа «Знак Почета» яха орден лелаеча Эльнукаева Амдата болх бе Іомабаь тхьамка леладераш: цун йиша Разет, АддиевгІар Байсен Зураъи, Бушурова Зага; Дакашева Захус Іомабаь доякраш: ЭлисаевгІар Сашитеи, Совдати, Расулова Жала.

Пропагандиста дош, коммуниста тІахьехам тІа ца эцаш саг висац колхозхошта юкъе. Цу гІулакха тешал деш цхьа масал доаладе безам ба. Соахка дар из. Мангала балхаш шерра лаьржача хана йол дІакхахьа транспорт ца тоъаш нийсделар. Кхы тІа а машинаш йоалае йиш йолаш дацар. Наькъа йоаю ха лоац а еш, дукхагІа рейсаш ергйола гІулакх дар дийхар парткомо шоферашка. Из тІахьехам эггара хьалха хьаллаьцар коммунисташа, комсомольцаша. Царна тІехьаэттар парте боацараш а. Йол кийчъеча техникага болх ца беш латташ зехьа ха йоаяйтанзар шофераша: Гутаев Хаваже, Галаев Дауда, Тагиров Оалхазура, Мальсагов Желила, кхычар.

Боахама сий тха колхозхоша чІоагІа лораду!

Скотнико, комсомольни Юхигов Іабдул хьайбаш леладу кхо шу мара дац. Цхьабакъда, къахьегама тІера хиларах сиха карaерзайир цо ше хержача професе говзал. Дика хов хІанз хьайбаш маца, малагІа доал эш. Цамогаш хинна етт белгалбаккха, цунна карагІдоал. Цо беча балха геттара дика доаркаш, колхоза кулгалхой.

СУРТА ТІА: колхоза скотник Юхигов Іабдул.

А. ДУКАЕВА сурт.

Доахана фу тоадеш

Хьаьнала къахьегаш хьабоагІа укх пятилетке ферма болхлой. Планаш хадданза тІеххкоачашъю. Шура хІара шера тІакхет. Масала, соахка хІара кхоабача Іаттагара яьккха из 1981 шера хинначул 152 килограмм дукхагІа хилар, хІаьта пачхаьлкхенга ехкар — 72 процент.

ОАХА хІанз леладу доахан дулхан шурийнеи кхоаба швицки фух дараш да. ХІаьта лоаман хьалаш дикагІа ловргдолаш моттигерча доаханца дІаэдаь а да. Хьоанал 4 процентага дІакхоачаш лакха яле а, дукха яц цар лу шура, хІаране шера юкъера лаьрхІача 1750 килограмм. Цхьабакъда, 600 килограммага дІакхоачаш дегІа онда хул уж. Дулха хьайбаш кхабара лостам болча тха колхоза лоархІаме да из гІулакх.

Лоаман хьалашка дика тарлургдола хьайбаш хьалкхедара болх шийтта шу хьалха дІаболабир оаха. ХІанз уж дерригаш а цхьан фух да.

Вешта, швицки доахана шера лу шура кхо эзар килограммага дІакхоачаш хул. ТІеххьара цу боарамга кхача дага да тхо а.

Доахана маша алсамбаккхара лоархІаме долга кхета а деш, хьайбаш дебадара хадданза йоакхо ю оаха. Соахка хІара бІаь Іатта тІеххьара 78 Іасилг хьакъоастадир, план 70 йолаш. ЦаІ юкъера ца доалийташ уж дерригаш хьалкхедир тха сий долча Іаьсий леладераша: Эльбиздукаева Тамане, Хаджиева Аьсета, Адамова Инситас, Бексултанова Маскас. Цар новкъосталца хьайбаш дебадара планаш хІара шера тІеххкоачашъю оаха. Масала, ер шу долалуш 1878 бежан дар тха, планагІа 1750 мара хила ца дезача.

Дег тІара баркал ала доагІа шурийна леладеча доахана доал деча тха скотникашта Муслимов Іаьлана, Яхьяев Зуланена, Гацаев Іийсайна, Ахъядов Хьамзата, механизатораштa Гакаев Ризвана, Юхигов Іабдуллайна, Танкиев Іабдул-Маликана.

Хьайбаш леладераш тоъац, балхара дІаухаш каст-каста хувцалу уж, яхаш цхьабола специалисташ, кулгалхой леткъаш моттигаш хул. Тхо долчара дІаьнккхай из проблема, ферме меттел колхозе а сий деш, лоархІаш болча къахьегама ветераний новкъосталца. Царех цаІ доярка Дакашева Зиху я. Ший болх хувцаргбацар цо хІанз аттагІа, дукхагІа ахча доагІаш болчох. Къахьегама тІера, кадай йола из массе хана гІоде кийча хул, къаьстта къонабарашта. ХІаьта уж ферме дукхагІбараш ба.

М. АГАМЕРЗАЕВ,

колхоза керттера зоотехник.

ХАЛА ДАЛЕ А

ДарегІеи хьаьнеи доакъараш Іалашдара йоккха ганз я лоаман цонаш. Цхьабакъда, царех пайда эцар атта дац. Дукха халонаш нийслу. Уж эшае шоашта мишта карагІдоал дувц тахан цу колхоза доакъар Іалашдеча бригада кулгалхочо ХАДЖИМУРАДОВ Іабдул-Хьакима.

ЙОЛ КЕРТТЕРЧА даькъе Пешхой, Чермой лоамашка кийчъю оаха. Йоккхий босенаш йоландаь буц хьокхаш МТЗ-50 марках йолча трактореx пайда эца кхераме да цига. ХІаьта гусенични яраш оттайича, цар цонаш хІалакъю. Из бахьан долаш мангал хьекх оаха цига.

Мангала ха — къахьегама доккха цІей сацна тІаэц юрташка бахача наха. Араволл виъ бІаь совгІа саг. Мукъа болча хана цига дакъа лоацаш хул, колхозхошца цхьана школай хьехархой дешархой, быткомбината, Культура цІен, мехлесхоза болхлой. Бордашца, тракторий соалозашца дІакхувл нах лоамашка. Ийнха йолча хана цига бийсаш йоахаш а нийслу.

Шеко а йоацаш, керттерча даькъе колхоза новкъостал де ух цига нах. Цунца цхьана, хІаранена ши-ший хьашташ а дагадоахк. Шоай доалахьа леладеш хьайбаш доацаш цхьаккха дезал бац тха юрташка. Царна доакъар эш. ХІаьта колхоза правлене баьча соцамга хьежжа, лоамашка мангал хьокхаш хІара саго Іалашдаьча доакъарах цхьа дакъа цунна лу. Цу гІулакхо безам хулийт, цкъаза беррига лезал оарцагІ а баьхе, низ кхо ца беш къахьега.

Кхы а цхьа хІама да. Ер тха дай баьха, оаха дукхача хана денз йол хьокхаш хинна моттиг я, яхаш къар а ца луш шоай безам болча цонашка доакъар кийчдора хьалха цхьаццаболча наха, кхыметтел колхозе балха боацараша а. Цудухьа шоай хьайбашта йол кийчъяра нах боахама кулгалхоел хьалха тоха а бале, ший доахан кхабара ма эшша доакъар Іалашде йиш йоацаш юсар колхоз. Из дІадаьккхад хІанз. Юрта Советий исполкомий, депутатий новкъосталца нахага дІахайтад, колхоза доалахьа долча лаьттах пайда эца колхоза мара бокъо йоацилга, цун правлене соцамах белгалъяьккхача моттиге мара хьайбаш доажаде а йол яккха а йиш йоацилга. Иштта из гІулакх чакхдаьккхачул тІехьагІа колхоза йол Іалашъеча дакъа лаца безам бараш кхы а дукхагІа хилар. Цул совгІа, йол ма могга дикагІа хилийтара йоакхо а ю.

ДІадахача шера аьхкий гурахьен лоамашка бархІаза баха хилар нах. ДогІа делхар цига каст-каста. Бакъда, из сацалца сабар а дий, малх хьожжаше юха а болх дІаболабеш къахьийгача цар. духхьал колхоза хьайбашта лаьрхІа 2800 тонн совгІа башха дика йол кийчйир, планагІа лийрхІар 2300 тонн йолаш. Раьза хилар шоашта деннача доакъара а.

Аьлал совгІа лоамашка хьекхача баьцах АВМ-ца 110 тонн гранулаш а йир оаха.

ДаьгІенаш, цонаш тоаяра, уж дукхагІа хилийтара хадданза йоакхо ю колхозе. Буц эсала тІаювлача моттигашка клевер, люцерна дІаюв, минеральни удобренеш товс. КІотаргаш дІа а яьха, цонашта кхы а 250 гектар мукъаяьккхай оаха соахка. Укх шера цигара а доакъар Іалашдергда. Цо таро хулийтаргья доахан деба а деш. Кхачан программа кхоачашъеча кхы а доккхагІа дакъа юкъедахьа.

Хьайбашта силоса кхоачам бе а аьттув баьлар тха. Из 8100 тонн еллар оаха, план 3100 тонн йолаш.

Хала Іалашду оаха доакъар. Цудухьа из ма хулла хьаьнагІа, дикагІа хилийта гІерт. Масала, силос. Из кІоага чу йоллача хана цун хІара тІоана тІа Іажех сок яьккхачул тІехьагІа йиса хІамаш хьоарц оаха, цкъаза из гІулакх чакхдоаккхаш пайда эц хьунагІа Іалашбаьча сомах а.

Дулха кхоабаш доаца хьайбаш лоа диллалца лоаман даьгІенашка леладу. Доахан Іангара дахара кийчдаьча доакъара кхом бе йиш хулийт цу гІулакхо. Дукха да аьнна зехьа доадац доакъар. Цудухьа соахка Іалашдаьча доакъарах хІанз а 40 процент гаргга дисад боахаме. ХІаьта ши-кхо кІира даьлча доахан ара доажаде йиш хургья.

Доакъар Іалашдеча хІара шера, къаьстта доккха дакъа лоацача наьха цІераш яха безам ба. Уж ба эггара хьалха механизатораш: БацаевгІар Іабдул, Іийса, Бексултанов Султан, Ахъядов Хьамзат, Боршигов Идрис, Мусаитов Абу-Хьасан; тхьамка леладераш: Абдулаева ПаьтІамат, Идрисова Дакал, Датуева Хьава, Абдусаламова Тамара, Дакашева Дикани, дукха кхыбараш.

Хетаргахьа, Орджоникидзе цІерагІча колхоза опыт Іома а яь, шоайцига юкъейоалаяра де лерхІачох редакцега хоам бича бакъахьа хургдар Сунженски района Орджоникидзе цІерагІча, «Заветы Ильича», «Восход» яхача колхозий кулгалхоша.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совете

Ший аргIанарча заседане Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето йийцар 1985 шера хьалхарча квартале республика экономически социальни дегIайоалаяра план кхоачашъяра итогаш. ЛадийгIар НГIАССР Госплана председатела заместитела А. Б. Паскачева яьча докладага а министраша: моттигерча промышленноста — С. М. Магомадова, кхачан промышленноста — Л. М. Харсанова, «Чечено-Ингушстройматериалаш» яхача производственни объединене начальника К. Батаева, Нохч - ГIалгIай гIишлошъяра управлене начальника Э. Э. Исмаилова, «Чечингсельстрой» треста управляюще Х. М. Ахматукаева даьча хоамашка а.

Министрий Совето белгалдаьккхар, промышленни продукци маьхала яккхара план республико 101,7 процент, хIьта республика Министрий Советага доал долаш йолча промышленносто — 104,9 процент кхоачашъь хилар. Республика Министрий Совет бIарчча хьайиццача маьхала яьккхача продукце боарам дIадахача шера цу ханаца нийсбича 4,1 процент боккхагIа хиннаб.

Республико кхоачашъьй паччахьалкхено доахани коа тIара оалхазараши эцара планаш — 139 процент, шура эцара — 107 процент, фуаш эцара — 110 процент.

1 квартале республика территоре тIа паччахьалкхен капитальни вложеней чотах эксплуатаце дIаеннай 21,6 миллион сома маьха кертера фондаш.

Паччахьалкхени кооперативни торговле розничи товарооборот дIадахача шера цу ханаца нийсйича 3 процент йоккхагIа хиннай, бахача наха деча бытовой гIулакхий боарам — 3 процент, цу даькъе юрташкахьа — 7 процент.

Цунца цхьана, министерствайи ведомствайи кулгалхой вIаштIехьдаьннадац производство тешшаме лакхъеш йолча результаташка кхача, дукххача позицешкара тIехьадисар дIадаккха.

Цу дешах лаьца тIаийцача соцам тIа белгалдаьд 1985 шера планаши къахьегама коллективаша тIаийца социалистически декхараши тешшаме кхоачаш а тIехкхоачаш а дара, КПСС XXVII съезда яха ма йоаггIара накъаяхара, цхьайтталлагIча пятилетка тIеххьара шу толаме чакхдаккхара тIадерзадаь хила дезаш дола республика министерствай, ведомствай, горисполкомийи райисполкомийи гIулакхаш.

Министрий Совет иштта хьежай 1984 шера республика юрта боахама министерства колхозашеи совхозашеи чакхдаьхача производственно - боахама гIулакхий итогашка а. НГIАССР юрта боахама министра И. А. Арбиева докладага ла а дийгIа, Министрий Совето белгалдаьккхар, юрта боахама министерства, горисполкомийи райисполкомийи юрта боахама управленеша, колхозашеи совхозашеи шоашта пачнахьалкхено деннача хьалех, шоай производственни потенциалах юртбоахама производство дегIайоалаяра темпаш сихъяра, цунна интенсификаци яраи цуя эффективность дIахо лакхъяраи кIезига пайда эцаш хилар.

Республика юрта боахама министерства, дукххача РАПО-ий АПК партнерийи оагIонгахьара юртбоахама доал дара даькъе цIенхаштта кхоачамбоацараш нийсдалийтар бахьан долаш соахка колхозашеи совхозашеи пачнахьалкхенга дIахкачийтаяц тоъал дукха шекара свеклаш, генараш, баьцадаараш, шура, тха. Пачнахьалкхен доккха декхар, гIадисад Грозненски, Гудермесски, Надтеречни, Советски, Шелковской, кхыча районий боахамашта.

Дукххача колхозашеи совхозашеи тIагIертта къовсам лоаттабац лаьттан беркат совдаккхараи лаьтта леладара культура лакхъяраи Iилман ларда тIа бакъьяь лаьтта леладара система юкъейоалаяра тIаерзаьйча мероприятей комплекс кхоачашъяр духьа, из дакъа чIоагI а денна дIа ца оттар, юртбоахама культурай хьувкъам бе-бе хулаш хилар могийт. Лакха яц юртбоахама культураш кхеяра индустриальни технологей эффективность. ХIанз а доккхий кхоачамбоацараш нийсдолийт ялатий, баьцадаарий, коартолий, дукххача баьций фу кхедеча. КIезига тесс кхашка органически удобренеш, кхоачам болаш эффективнои кхеташи пайда эцац минеральни удобренеех, мелиораци яьча лаьттаех.

ЦIенхаштта кхоачамбоацараш долаши лерттIа доал ца деши моттигаш я хьейбай боахаме. Геттара кIезига лакхлу доахана продуктивность. Доахан во леладарахи кхабарахи, ветеринарни болх эсала вIаштIехьбаьккха хиларах дукххача боахамашка доахан, хьакхарч, жа дукха далийтад.

Юртбоахама культурай хьувкъами доахана продуктивности лоха хилар, пайда ца луш дукха рузкъа доадар, доал во дар бахьан долаш колхозашкеи совхозашкеи лакхбалийтаб юртбоахама продукци яккхарга дIабода мах.

ЦIенхаштта кхоачамбоацараш да капитальни гIирсаш хьалдеча.

Цхьайолча колхозашкеи совхозашкеи во вIаштIехьъяьккхай учети отчетности, экономически, контрольно-ревизионни, юридически болх, планови финансови дисциплина телхаю. Эсала лораю социалистически доалахье.

Юрта боахама министерства, горрайисполкомий юрта боахама управленеша, колхозашеи совхозашеи производствана кIезига юкъехухь къахьегам вIаштIехьбаккхарен цунах мах теларен прогрессивни формаш, боахама чухьара расчет. Коллективни подряло чулаьцаяр хьайбай боахамера 40 а кхаш леладечара 49 а процент производственни подразделени. Производствана шортига юкъехухь Iилмана карагIдаьннараши хьалха латта опыти, эсала болх бу юртбоахама Iилма - тохкама станцеша.

Белгалдаьккхад колхозно - совхозни производства кадраш хьахоржача, кийчъеча, кхетаеча дола цIенхаштта кхоачамбоацараш хилар, боахамий кулгалхойи специалисташи балхаш тIара сов дукха хувцалуш хилар.

Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето республика юрта боахама министерствагара а моттигерча цун органашкара а, халкъа депутатий городскойи районнии Советий исполкомашкара хьадийхад белгалдаь цIенхаштта кхоачамбоацараш дIадоахилга, колхозийи совхозийи кулгалхойи специалистийи юрта боахама продукташ яхарей йохкарей планаш кхоачашъяра, лаьттаех, керттерча производственни фондех, материальни, финансови, къахьегама ресурсех пайда дикагIа эцара, производства эффективность лакхъяра хьалхара бехктохкам айбелга.

Заседане дийцад арахецача продукце ассортимент шеръяраи дикал тоаяраи моттигерчеи кхачани промышленноста министерстваша беча балхах дола дош. Белгалдаьккхад, министерстваша предприятей болх бахача наха чIоагIагIа хоатташ дола товараш, рынке хувцалуш йола конъюнктура теркал а еш, дукхагIа хьадартахьа лостабеш, хIанз а шортига эргабоаккхаш хилар. Кхоачам болаш уйла тIаяхийтац хьаеча хIамай дикал лакхъяра дешашта.

Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето моттигерча промышленноста министерствои кхачан промышленноста министерствои декхарийла яьй шоашта карарча предприятешкеи организацешкеи арахецача продукце ассортимент шеръяраи дикал тоаяраи, технически эстетически боарам лакхбара тIаерзаяь хьалда мероприятеш кийчъеи чакхъяхеи.

Доазол дехьара

ФРАНЦИ. Итташ эзараш болча ахархоша дакъа лаьцар мехка ерригача департаменташка хиннача Европейски экономически сообщества «единии» юртбоахама политика оалаш йолчоа духьаларча протеста массови манифестацешка.

Франции ФРГ-еи дукххача районашкара ахархой а баьхка, дукхха эзараш болча наьха митинг хилар Страсбурге. Гулбеннарашка йист хулаш, юрта боахамий объединеней къаман федераце председатела Ф. Гийома белгалдаьккхар, юрташкарча къахьегамхой хIанзара выступленеш — ЕЭС-а кулгалдеча органашта бола хоам. Цо иштта хьакхайкадир, французски ахархой дIахо а шоаш дIадехараш кхоачашдайта гIертаргхилар.

СУРТА ТIА: Страсбургерча массови митинге дакъа лоацараш.

Рейтер—ТАСС телесурт.

ЮАР-ера нацизма маза

«Африканерий (Къулбехьен Африке баха баха хиннача голландций, немций, французий тIехьений) пачнахьалкхе — из сага карара хIама дац, даьла карара хIама да. Африканер хилар — из даьлагара вай бокъо я». Д. Малана, апартенда «архитекторех» цхьанне, уж дешаш — ЮАР-е доал деча националистически парте кредо, мехка хьувзача дукххача ультраправни гуччахьа фашистски партешеи группировкаштеи йола ориентир а хинна дIаэттад.

ФуннагIа-моллагIа даь а доал кIайчар бе доалладелга, военни диктатура оттаелга — «Африканер фольксваага» («Африкански халкъа ха») оалачун, дукха ха йоаццаш Къулбехьен Африке хьахиннача организаце лозунгаш. Цунца ва 5000 совгIа саг. Цун членийн список африканерий ультраконсервативни ткъамацарча «Кто есть кто» яхача справочника тара я. Аьттехьарча партей лидерел совгIа цунна юкъе ва нацистски хьисапе дIатувсаш кулг а долаш, гIадваха фотои телеи операторашта кеп увттаеш вола неонацистски «Африканерски духьален болама» (АДС) вожак Юджин Терреблаш. Боламо шийна чулаьцай ерригa нацистски атрибуташ: свастика тIалатта байракхаш, бе доахкаш хаьшкаш а долаш цхьатарра болабенна лелилга, герз. Цу дерригача хIамаша либеральни оппозице члена Р. Берроуза хьалхадаьккхад «Африканер фольксваагах» «нацистски хьисапера тоаба» аьнна цIи туллилга.

Белггала, АДС-аца, «Вит командоша», «Скорпионашца», «Одал кланаца» цхьана йола «Африканер фольксваг» дунен шоллагIа тIом болалуча хана хььарагIа бола расисташ, Къулбехьен Африка тIемеи политически союза тIехьалаьттараш гитлеровски Германеца вIашагIтехача «Осеева брандвигеи» «Сирача кочамийн» овлан тIара хьайоагIаш йола тIехьенаш лоархIаш я ЮАР-е.

Цар карах хинна хIамаш — кIайчарехи африканцехи болча прогрессивни деятелашта дов дар, университеташка, кинотеатрашка, кхыча общественни моттигашка цIераш еттари лелхамаш дари. Эггара къизагIъярех яраш—кIайчарех бола баха нах унзарбоахаш йола «Скорпионаши», «Одал клани». Цар карах хулар — апартенда духьаларча болама активисташта, расистски режим йиэза хьал ца лоацараштa кIийлен тIара дов дар. Мехка алхха укх шера белгалъяьй кIийлен тIара дов даьи ЮАР-а хIанзарча политически системана духьалабарий цIеноех цIераш йийттан 100 совгIа моттиг.

Цу организацешца оатIув болаш я 7000 совгIа членаш а болаш йола «Кхалнаьха кийчон фронт» яха кхалнаьха яр. Цо-лерхIар — кIай раса лорадар духьа тIема кийчо елга. Цун кулгалхоех цхьанне Вирго Дью Плессиса яхачох, расаш къаьст-къаьста дегIаахарах теш фронт. Духхьал уж вIашагIъэдар бахьан долаш, йоах, дIаьвннай Египтера, Грецера, Римера сийлахь-йоккхий цивилизацеш. Циггара хьадоагIаш да организаце лозунг — мехкацара безам, расацара безам. Деш дола къамаьл, йоах, Iаьржачарех дIа а ийна дIадалара кхерам тIалаттача алхха кIайча раса хьакъехьа да. ХIьта Iаьржабараш шоаш шоай племенин обычешца бантустанашка баха беза, царна «мегаш дац» европейски вахара хьисап.

ДIахо а дагаръе йиш йолаш яр ЮАР-ера террористически группаш, цар зуламий список а санна. Уж ерригаш а «къайлагIа леларгаш» лоархIаш яле а, Iаьдалашта, белгалдоаккх иоганнесбургски «Старо», геттара дика довз дунхагIча даькъе полице... кулгалца лелаш дола цар гIулакхаш. Полицейски чинаша шоаш а йоах, масала, цу фронтаца цхьана айхха гIулакхаш леладеш да шоаш.

Цхьабакъда, ультрас мел леладераш лоадам боаца хIамаш да «Бродербондо» («Вежарий союз», африканераша 1918 шерре а вIашагIъеллача къайлагIарча общества) леладечарга хьежача. Юххьанца денз цуи идеологически платформа хиннай расизм. Дунен шоллагIа тIом болча хана гуччахьа хьакхайкадаьд цо фашистски Германеца барта гIолга. Иштта бакъ долаш да, 1948 шера ше Iаьдала керте эттача дела беррига къулбаафрикански премьер-министраш увттабер «Бродербонд» яха националистически парти йолга а. Апартенд оалаш йола, расаш къаьст-къаьста дегIаахарен пачнахьалкхен политикага кхоачаьи йола теори кийчъяьр а из къайлагIара общество я.

«Бродербонда» нах министерски гIандаш тIа багIа, компаней директорий посташ дIалийца, эскаре, полице ба. Харц а хургдоацаш лархIа йиш йолаш да: ЮАР правительство — из «Бродербонд» я, хIьта «Бродербонд» — из правительство я. Из союз — расистски пачнахьалкхен дерригача гIулакхашта доал деш, лерхIар алхха цаI долаш — мехка африканерий доал лоаттаделга цхьоагIо йолаши кхотабенней хулийтилга, английски мотт лебеча кIайбарех хинна оппозици дIайоаккхилга долаш йола ший тайпара политически мафи. Цхьа бахьан доацаш дац наьна мотт английскибар болаш бараш е цIагIа английски мотт лебераш «Бродербонде» дIачу ца эцаш хилар. ХIана аьлча, африканерий хьашташ доллача хIамал дезагIа да.

«Валар хилда вай моастагIчун» яхача «Бродербонда» девизо хIанз цхьаккха хIама юкъера даккхац. Цунах кхетаде дезаш да беррига мехка фашистски террор яржар а. ЮАР-е Iаьдало дегабуам баьча сага, цIека бос моллагIа бале а, бIаьпроцентни суперафриканераша вIалла шек а боацаш вера кхерам тIалатт.

«Бродербонд» доллача хIаманна низ кхоачаш хиларах ювцаш легендаш я. ХIьта а ЮАР-е кхы тIа а чIоагIъе езаш лоархI из. Цу тайпара гIулакх тIадиллад «Африканер фольксвааг», АДС, «Кхалнаьха кийчон фронт» яхараш санна йолча группашта, кхычарна. Цу дерригача хIамаша бахьан лу ЮАР дунен тIа аьттехьарча терроризма йоккхагIйолча центрех лархIа. Цу фактана шек бий расисташ Iалашбеш бола Малхбузехьарбараш, эггара хьалха США-рабараш? Долла хIама теркалдаьчул тIехьагIа, бац. Вашингтона геттара чIоагIа ма эший ЮАР-а Iаьдала керте латтарий антикоммунизми даьрагIа йола расизми, хIана аьлча, царех когIортолга а еш чакхдаккха гIерт уж регионе шоаш лаьрхIар.

Анатолий ЖИГУНОВ,
АПН соб. корр.
Дар-эс-Салам.

Кхоьча материалий чотагIа

ХIАРА ДИЙНАХЬА ХЬАIОВ

«Терек» яхача мебельнодахчах хIамаш еча производственни объединене В. Пареньковa керте латтача отделочникий бригадо хIара бетта лакха хьокхамаш доах, барттайна, цхьоагIо хиларца белгалъяьннай из.

Кхоьча материалий чотагIа шера шин дийнахьа болх бергба, аьнна мехка хьалха латтача коллективаша даь кхайкарал объединене хьалдаьцарех цаI я из бригада. Шоаш денна дош кхоачашдара хоадам болла мероприятеш а оттаяь, йолча таронех пайда а эцаш къахьег цар.

Вахта йолаяла дукха а хьалха балха боагIа мастераши бригадираши. Де дезаш дукха да. Дагаръю мебель хьаеш тахан эшаргйола оатхалаш, овсарегIа къахьегаргдолчча тайпара болхлой дIа-са хьежабу. Мебель хьаеча къаьстта лоархIам болаш да йоаггIача бесса цун отделка елга Iалашдар. Из дош массаза а теркаме лоаттаде дезаш да.

Наха чIоагIа хоатташ а эцаш а я «Горянка» яха набор. Цу мебела обработка ю хоза бос боаккхача полиэфирни лакаца. Басар а лак а хьекха шаьръяь, къаман стиле орнамент йола издели арахецилга бехктокхаме гIуланх да производстве.

...Чакхъяннай болхлой пятиминутка. Мастера З. Азиевас юха а белгалдаьккхар болхлоша тахан де дезаш сменагIа дIалла еза 1030 кIезигагIа йоацаш оатхал. Технолога В. Горловас теркам тIаззар производства режима, нитропродукци кхом а беш дIавахийта езара.

ДIадоладелар балха дий. В. Мусаевас грунт тIа а юллаш шаьръю мебельни щиташ, басар хьокх. А. Погосовас, Л. Бужука, дахчан плиташта шлифовка ю. Деррига а зувш, теркам тIабахийта болх бу кхалнаха, царна хов арахецача продукце дикал шоаех тийша йолга.

Полиэфирни лак хьокхача станока тIа болх бу къонача йоIа А. Агаева. Сиха лел цун кулгаш, шаьра IотIадуж лак. Массехк минут ялалехьа къегаш йола плита кийча я. Цунна метта IотIаюж керда яр.

Асяна уллув болх беш я цун йиша Таня. Цо мебела оатхалашта нитролак тIадулл. Эггара чоалханегIа йола операци лоархI из производстве. Цхьабакъда, йоIа бIарахьежача хет кулгаш шоаш лелаш санна. Дика а сиха а болх бе Iомаеннай из. Лак тIадилла яьнна «ахфабрикаташ» йокъае хьалйотт.

Иштта технологически конвейерах чакхйоалаш дахчан плитаех хьахул мебель хьаеча эша оатхалаш.

— Бийдал, материалаш кхом беш дIа а ухийташ, къахьегама овсарле лакхъе таронаш я тха бригаде, —йоах З. Азиевас.—Цу гIулакхага чIоагIа хьожаш ба тха специалисташ, болхлой, дикагIйола технологи юкъейоалаю, къахьегама а салаIара а хьалаш вIаштIехьдаьхад, цIенхаштта лораю дисциплина.

ТIеххьарча хана нах коллективера дIабувлац. Цо хьахьокх уж шоай балха раьза хилар, морально-психологически климат укхаза дика долга. ХIаранена новкъостал деш, доагIар хьадехаш тоабаь барт ба из.

Бригадо ше дIаухийтача материалий хадданза учет лелаю. Лак, нитролак, ацетон, кхыдар дIа мишта ухийт хьахьокхаш йола экран пенаца хьалтехай. Болхлоша шоаш тIахьожам лоаттабу боарамал тIех материалаш дIа ца ахийтара.

— Материалий, электроэнерге кхом белга бригадо укх шера хьалха дIадоладаьдац,—йоах цеха начальника М. Абдулаева.—Соахка отделочникаша 2200 сома маьха лакаши басараши кходир чакхъаьннача кварталах.

Карара шу а рузкъан хьурмат деш дIадоладаьд бригадо. Чакхбаьннача бетта массехк эзар сом маьха материалаш кхоьй цо. Коллективе юкъейоалаьй кхом бара лицевой счет. Цу гIулакхах доккха бернат доал. Кхом бара режим чIоагIъяра дола наькъаш белгалдоах деррига а лоархIаш беча балхо. Масала, технологе могадеш дар обработка еча хана цхьацца дефект хилар бахьан долаш дукхагIа басараш дIаухийтилга. Из цIендаь дIадаьккхад отделочникаша. ТIеххьара хьахулар беркатегIа хилийтара духьа болхлой, мастерий говзал, бехктокхам лакхбаьб. Кхыча бригадашкара а ух укхаза хьалха латтача коллектива опыт дIаэца.

Лакокрасочни материалаш дIа мишта ухийт хьахьокхаш В. Пареньковай бригаде журнал леладу. Цу тIа хIара болхлочо дIаяздy балха операцеш чакхйоахаш шоаш мел материалаш дIаахийтай. Цу гIулакхо къаьгга хьахьокх боарамал тIех е кIезигагIа йоаю уж.

Къахьегама овсарле лакхъяра балха дикагIйола методаш, рационализаторски предложенеш юкъекхувл укхаза. Хьалха отделочницаш ведраш бе а ехке, басар дIа-са кхухьаш лелаш хулар. ХIанз нитропродукци централизованни хьалу. Iобежа цхьа тIадам боа а ца беш.

БоккхагIболча новкъосташа шоай опыт дIалу керда баьхкачарна. Цхьа отделочница балха тIа дIатIайитац лаьрххIа Iомаенна, цунна еррига а процессаш дика яйза яллалца.

Станокаша хадданза болх бергба, нагахьа санна царна ший хан-ханнахьа доагIа доал дой. Цу деша чIоагIа теркам тIалоаттабу коллективо. Оттаьча графиках профилактически ремонт ю машинашта, цIендаь дIадаьккхад гIулакх доацаш царга болх байтилга. Цо вIаштIехьдоаккх кIезигагIа дIадохийташ, дукхагIа продукци арахецилга.

...Болхлой дИ чакхдоалаш латт. ХIара инструмент, спецбарзкъа ший моттиге дIадулл. Дика болх баьб тахан отделочникий бригадо, арахийцай мебель хьае эшаш йола 1100 оатхал. Уж хьалъеш дукха еце а, кхоьй лакокрасочни материалаш. ХIара дийнахьа Iовш хьаIовргья уж цар чотагIа шера шин дийнахьа болх бе йиш хургйолаш.

Н. РАГОЗИНА.

Город Назранерча № 2 йолча «Союзпечата» киоске болх беш я Оздоева Марем. БархIлагIа шу да цо цига къахьега. Из болх дика беш, нахаца Iимерза йолаш, план массаза а тIеxкхоачашъеш хиларца белгалъяьннай Марем. Цудухьа лоархI из кулгалхоша а, раьза ба цунца нах а.

СУРТА ТIА: киоскер Оздоева Марем.

И. ПЛИЕВА сурт.

КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенеш кхоачашъеш

ХIАРАНЕ ЙОАКХО ЕШ

Политически агитаци ярa болх дика вIаштIехь а боахаш № 8 йолча горбольница партийни организаце ший керттера декхар лерхI наха дарба дара беча профилактически балха эффективность айяр, пачнахьалкхен рузкъа кхомбар, къахьегама дисциплина чIоагIъяр. Больница ерригача ялх отделене къахьегаш ва 12 агитатори политинформатори. Царех 5 коммунисти 1 комсомолеци ва. Интернациональни коллективе массане а сий деш ба уж. Эггара дикагIдола хьокхамаш гойт цар балха тIа, уж берригаш а говза специалисташ, хьехамчаш ба.

Цар беча балха даим а тIахьожам лоаттабеш а новкъостал деш а я больница партийни организаца. Уж массавар а дешаш ва парте Старопромысловски райкоме йолча идеологически актива школе, хан-ханнахьа чакхйоах партеи правительстваи политика актуальни долча дешаех дувца занятеш, цар балха лостам тел.

ЛоархIаме да политинформатораштеи агитатораштеи коллективера хьалаш дика довзаш хилар, балха керттера хьокхамаш довза а довзаш цу даннех шоай беседашка цар пайда ийбар. Цудухьа хIара квартале цкъа больница кулгалхоша дувц агитколлективаца больницерча хьалех, планови хьокхамаш кхоачашдарах, нийслуча кхоачамбоацарех, гаргарча хана долчеи перспективни декхарех, тIахьех цу дерригнех бола кхетама болх беча ма могга дикагIа пайда эцара.

Агитаторийи политинформаторийи болх теххача ала йиш йолаш да, цхьацца халонаш нийсъеннаяле а, унахошта гIулакх дара дикали культурен айяра холуш цар гIо даьд, аьнна.

Халахете а, ала деза деррига а дешаш доагIача бесса къоастадаь ца хиларах, хIанз а нийслу къахьегама дисциплина телхаеш йола цхьаццайола моттигаш, бакъда, царна хIаранена боагIаш бола мах бу. Шоаш еча беседашка царех дувц агитатораша, гIо ду коллектива харцбаьннарашта гешт дергдоаца хьалаш вIаштIехьдахара.

Къамаьлаца еча политически агитаце формаши методаши эргаяхар духьа дукха къахьег партийни организаце, деррига а ду чакхйоаха беседаш хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIаерзаяь хилийтара цар чулоацам кIоаргбара, наьха догуйла айяра, хIара ладувгIархочунга дIакхачара.

Хьалхе оттаьча планагIа, больница ерригача отделенешка хIаране ши-ший лостамагIа къамаьлаш ду политинформатораша. Къаьстта теркам тIаозаш хул политинформатора нов. Кунсовас, агитатораша ин. Турнева, Керимова еш йола беседаш. Нах сатувсаш хул царга ладувгIара, хIана аьлча, хов царна цу активисташа даим а кердадар, терко тIаозар шоашта довзийтаргдолга. Шоай беседашка цар дувц коллектива гIулакхех, де лерхIачох.

Боккха болх бу агитатораша — кагирхой хьехамчаша. ХIара шера больница коллективе боагIа къона специалисташ. Уж дегIаахийтара йоккха терко тIа а озаш, цар йоакхо ю хьехамчаша. Дог раьза а долаш шоай йIаьхий балха опыт, знанеш дIайовзийт цар къонача лорашта. Хьехамчаша гIо а деш унахошта дарба дараи лабораторни тохкамаш дараи керда методаш йовзийт царна, ший декхар кхоачашдара граждански бехктокхамаи гIулакха тIера хилараи дика оамалаш йолаш уж хилийтара терко ю.

Къаьстта юкъерчеи лохерчеи звеношка а кхоачаш, кадраца ювзаенна халонаш йолаш я хIанз а. ХIьта больницера хьалаш тоадара хIара балхахочун бехктокхам айбеча даим а беча балха тIа доккха дакъа кхоач агитаторашка. Иштта, каст-каста 20—25 унахочоа гIулакх де дезача метте лорашеи медсестрашеи гIулакх ду 35 а кхы дукхагIа а болча унахошта. Цхьацца бахьанаш а нийсденна санитаркаш балха хьаара ца бовлаш бисача цар декхараш кхоачашдеш къахьегаш хул каст-каста медсестраш.

Больнице дарба дайташ болчарна нравственни кхетам балара лаьрхIа беш бола агитационни болх леррагIа бара, маларош мелара духьалара, атеистически болх чIоагIбара дешага цIенхаштта хьажа лаьрхIад больница партийни организаце.

Дукха низи хан дIалу идеологически балха бIухоша шоай гIулакха, цудухьа дукха дIайха дешаш ала, беза мах бе боагIа цунна, хIаьта цох из ба а бу. Больница коммунисташа, агитатораша де мел эшар ду коллектива къахьегамен нравственнии кхетам балара беча балха эффективность айяр духьа.

Р. ИВАНОВА.

ХРОНИКА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо кхыча балха тIа водаш хиларца дувзаденна нов. Дзейгов Амирхан Жабраилович юрта боахам производственно-технически Iалашбара йолча Нохч-ГIалгIай АССР Пачнахьалкхен комитета председатела гIулакха тIара мукъавалийтав.

Чехословацки культурах йола цифраши факташи

Чехословаке мел хинначун бIаргхьоасташ хIама да цига архитектурнии исторически памятникаш — кремосташ, замкаш, дворецаш — геттара дукха хилар. Ала бокъо а йолаш оал ЧССР-ах хьалхарча ханарча памятникий ганз. Къаьстта теркам тIаухийт социалистически пачнахьалкхено уж лорадара. 36 эзар исторически объект, массехк итташ йола городаш-музеяш лелаяран царна реставраци яран духхьал чакхдаьннача шера дIахийцадар 570 миллион крон.

* * *

Мехка музыкальни коллективаш — уж хIара шера диъ эзар гаргга концерт луш йола 20 симфонически 17 камерни оркестр, 150 камерни инструментальни ансамбль. Цига ух 2 миллион боараме нах.

* * *

Шер-шера шовзткъе итт гаргга музыкальни фестиваль хул Чехословаке. Царех эггара дукхагIа нах ухараш я «Пражски бIаьстин» «Братиславски музыкальни цIейши» оалаш яраш.

* * *

ТIеххьарча ткъаь шера экспорте яхьийтай «Супрафон» яхача фирма шовзткъа миллион грампластинка. Кховзткъе итт процент я царех Б. Сметана, А. Дворжака, Л. Яначека, Б. Мартину, Я. Циккера, Э. Сухоня, кхыча чешски словацкии композиторий произведенеш тIаязъяь.

* * *

«Прагоконцерта», «Словконцерта» данеех, шер-шера дунен концертни залашкеи театрашкеи выступленеш ю 25 чехословацки илленча, актера, музыканта.

* * *

Болх беш 103 оперни, балетни, драматически коллектив а йолаш дола 63 профессиональни театр да хIанз укх сахьате мехка. Шер-шера гойт цар нийс миллион зрителa башха совгIа эшашагIа йоацаш 22 эзар представлени. Шерра дегIаенай социалистически Чехословаке художественни самодеятельность. ВорхI эзар клуберчеи Культура цIагIарчеи кружокашка, халкъий театрашка, самодеятельни студешка, ансамблашка занятеш еш ва 250 эзар совгIа саг.

* * *

ХIара шера арадоаккх мехка 56 издательства ворхI эзар цIи йола книжка. Чешски а словацки а книжкай продукце юкъара тираж 90 миллион экземплярал тIех йоал шера. ЮНЕСКО даннеех, сага-сих лоархIаш книжкаш арахецара дунен тIа иттлагIча моттиге я ЧССР.

* * *

233 художественни музейи 42 картинни галереяи, итташ выставочни залаш я ЧССР. Шер-шера 14 миллион саг совгIа чехословацки искусство езараши доазол дехьара туристаши ух музеешкеи выставкашкеи.

(ОРБИС — АПН).

ЮВ

БЕХКАЗА А БОВЛАНЗАР...

Цхьа хьехар дергдар аз Малгобекера Грозне ухача наха: шоай саггота гІулакх дале ди хьалха арадовлалаш. Нагахьа санна из де вІаштІехьа ца доале а республика столице сайрийна пхи сахьат доаллаш кхача дезаш хуле а — Іуйрийна йоагІача автобуса (из йоагІе) фухха дий а тІаховшалаш. Из оаш ца дой, дехке даргда. Со а цу дийнахьа цхьацца гІулакх ийца арабаьнна дуккха кхыбараш а санна.

...Из дар 17 апреле. Делкъийна шийтта сахьат доаллаш. Малгобекерча автовокзале вахар со. Кассира Х. Дахкильговас аьлар ткъо минут яьлча ши сахьат доаллаш Грозне йода автобус хургья. Билеташ из хьакхаьчача дохкаргда. Хьалхе а из эца безам хиннабале а цо яхар де лаьрхІар аз: хин йисте ваьгІачоа — хи гечо дайзад.

Автобусах тиллар кхерацІ кассира йиллача ханал иттпхийтта минут хьалха хьавера. Дукха нах бар автовокзале гулбенна. Тхо дерригаш касса хьаелларга хьежаш да. Иштта тхо латташ автобусо Грознегахьа бухь билла беза ха тІехьяьлар. Йистхулаш яц кассир а автовокзала диспетчер Боков Хьасан а. Нах сахьувза болалу. Тенна берах йола кхалсаг Іокад:

— Тахан йишийна операци яьй, аьнна телефон теха йодар со. ХІанз фу дергда аз?

Самолетаца Казахстанера воагІача доттагІчоа накъаводаш ва цхьа къонах.

Балха тІакхача сиха ва кхоагІвар...

Нах шоай бала кодабеш латташе кхоалагІа сахьат доладелар. Кхы са а ца тохаденна касса кора чІоагІо пІелг техар цхьанне. Ший сатем бохабара раьза йоацаш хьаарахьежар кассир.

— Фу деза шоана? — цІимхаро йистхилар из.

— Автобус хургья е хургьяц ха безам бар тха, — миско хьаьттар вокхо.

— Сона цох хІама хац. — АТХ-ара хьайоагІе дІагІоргда шо, ца йоагІе са де хІама дац, — жоп делар докхача дезарах яьллачера ше юкъагІъяккхарах раьза йоацаш санна йолча кассира.

— АТХ телефон тоха мегаргьяцар-хьогІ Іа?

— Телефон хІанзза ехай.

— Оаха фу де деза? — тІехьашка боалаш бац Грозне баха гІертараш.

...Автовокзала болхлошца дувцарах хІама хургдоацилга кхета а дейь, тхох цаІ АТХ телефон тоха дагахьа «Малгобекнефть» НГДУ конторе вахар. Цига цхьан кабинете хиннача инженера - технолога Галаева Вера Николаевнас новкъостал а деь, АТХ болхлошца къамаьл де вІаштІехьдаьлар. Трубка хьаийцача механика Булгучева диспетчера тІахьожавир. Диспетчеро яхачох, Грозне яха езаш хинна автобус а цун шофер а гараже вовцаш вар.

АТХ директор С. Картоев балха а цІагІа а корванзар. Бакъда, юххера а тІакхаьчар эксплуатаце отдела начальника Т. Мамиловна. Тхоай бала Іокодабир цунга. ХІаьта цо телефон тохарах а дехке даьхар.

— Шун автобусе бар мара кхы бала бац са. Сога фу де ях оаш, — чугІерташ вар Мамилов.

Бокккъалдар аьлча, цу дерригех тахан ца дийцача а мегаргдар, нагахьа санна из цкъа хинна хІама мара децаре. Из нийсдаларах АТХ кулгалхой а автовокзала болхлой а пассажирашта хьалхашка бехказа баьннабаларе. Наха каст-каста бохам бе дІаІемачоа тара ба малгобекски транспортникаш. Масала, духхьал апрель бетта хьалхарча 17 дийнахьа автобус хьа ца йоагІаш 32 моттиг хиннай! ТІехьайисараш-м вай вІалла ювца а ювцац.

ГІулакх иштта да, оалаш ма хиллара, кий яьккха мара да тІа а воагІаргвоацаш. ХІаьта а АТХ болхлошка хІама оалаш, царгара доагІар хьадехаш бац «Чечингавтотранс» яхача территориальни транспортни объединене кулгалхой, парте Малгобекски горком а горисполком а. Дагадоххарах аьлча, укх тІеххьарча хана Малгобекски АТХ балха цІенхаштта критика еш ши-кхо материал араьннай тха газета тІа. Уж вІалла ца хилча санна теркал ца еш йитай цар, кхыметтел жоп а ца луш. Из иштта децаре гІулакх кхыча тайпара хургдар. Деррига дІадаьлча, нахаца эхь-эздел леладе мукъагІа Іомабенна хургбар АТХ кулгалхой...

М. ХАМХОЕВ.

«ХІАНЗЗА АРАЯЬННАЙ»

...Сийсара хоза гІанаш гуш сахиларга ваьлар Аркадий Левонович, цІена яр городе. Из хеставеш телефонаш еттар предприятей кулгалхоша, бовзараша-безараша.

ГІанахьа дайначо дог гІоздаьккха Іуйрийна ший кабинете чуваьлар город цІенъеча специализированни предприяте директор Папаянц Аркадий Левонович.

Бакъда, гІулакх ший меттте эттар балха хьакхаьча йоккха юкъ ялалехьа. Ека йолаелар кабинете лаьтта телефонаш, хІаьта уж еттараш бар города тайп-тайпарча учреждеией кулгалхой. Массане а нувхаш дІаяхьа машинаш яйта, яхаш, дехар дора. Телефон массаза тох саьцхваьнна саг санна аппараташта бІарахьожар из. О! ма гоама яр цунна уж.

Бакъда, телефонаш совцаш яцар. Массава а раьза хургвола лоацца жоп лаха дезаш дар гІулакх. Из цунна кора а дир:

— «Шо долчара нувхаш дІаяхьа машина хІанзза гаражера араьннай». Телефон мел техачунга иштта оалаш делкъийга кхаьчар Папаянц. Цу дийнахьа транспорт ехаш кхы сканзар телефонаш. Сов раьза волаш ши кулг вІашагІа хьекхар Аркадий Левоновича.

Из цун киловзал гучаяла дукха ганзар. ХІаьта Папаянц кхы хувцавала дага вацар. Цудухьа редакцегара гІо деха баьлар тайп-тайпарча учреждеией кулгалхой, нувхаш дІанхухьача специализированни предприяте ший договораш телхаду, яхаш, леткъа а леткъаш.

Укх деношка цу тайпара аргІанара хоам кхаьчар тхога республикански больницера. Керттерча лора боахама гІулакхашта волча заместитела А. Ибакаева ихачох, больница коа кІираш доахаш нувхий гувнаш латтар, уж дІаяхьара транспорт йийхача «машина хІанзза араьннай» яхаш вагІар А. Папаянц.

Техкача А. Ибакаева мел аьхар бакъхилар.

— Нувхаш шиий хатиахьа дІа ца кхачьар бахьан дол сом гІод танха дийзад тІа-Іохадар керттерча лора заместитель.

Тамаш е езаш дукха хІамаш дисадац хІанз. Бакъда, дайначо цецваьнкхар со. Цудухьа Ибакаева кабинетера телефон техар аз А. Папаянцага — цунна бокъонца ховш мукъагІа дий-хьогІ ший бехкагІа наха мел хьовзам хул, духхьал шийна карара нах гІулакх кхоачашдара оарцагІа ца бяхар бахьан долаш? Дикка юкъ яьлар саго трубка хьал на эцаш, цул тІехьагІа диспетчера Холодовас аьлар, Папаянц чухьа вац, аьнна. ХІаьта аз магІча гІулакха телефон етт хайча, ший хьакимо санна «хІанзза араьннай машина», аьлар Холодовас. Бакъда, машина цу дийнахьа а е шоллагІча дийнахьа а янзар.

Цхьаьнха бала а ба больницечар чІоагІа кодабеш, А. Папаянц санна мара шоай деша дай бац «Нефтяник» яхача совхоза кулгалхой а. Вай ювдача больница коа хьаІайнай дукха кхачан отходаш. Больницеи совхозеи кулгалхоша цхьана оттадаь договор да. Цунах больница декхарийла я хІара бетта массехк тонн кхачан отходаш совхоза лоаттае. ХІаьта «Нефтяник» ший оагІорахьа декхарийла я кІира шоза ший транспортаца уж отходаш хьайбашта дІанхахьа.

Делкъа ха яр совхозе со нийсвеннар. Аз дена гІулакх шийна дайзача «Нефтяника» директора И. Бакриева аьлар больницера отходаш хьая транспорт тоъац, аьнна. ТІакхха совхоза доалахьа ма йий дукха трактораш аьлча, уж дукхагІа яраш еха латт, йоахар директора. Гуш дар мецдеша Іехача хьайбай бала цунна боацилга, уж дага ца доагІилга.

Цу шин кулгалхочо шоашкара доагІар ца дар бахьан долаш нувхаша хьалдаьккхад больница ков, саггота эшаше а йоаеш латт дукха кхачан отходаш. Ший ков иштта бІеха даларе А. Папаянц а ший хьайбаш меца даларе И. Бакриев а цу тайпара сатийна багІаре тамаш яр.

ХІаьта хІанз Грозненски горисполкомо «Грознефтеоргсинтез» объединене кулгалхочуьнга царгара доагІар хьа ца дехаш бутаргба-хьер уж?

А-Г. УГУРЧИЕВ.

ЧАХКИЕВ Капитон

УМАЛАТ

ПОЭМА

Іаьрж делле елхаш яр
Маьлхара сигле.
ЦІимхара латташ дар
Уж наьна лоамаш.

Уж партен къонгаш бар
Уйлане латташ,
Из дерриг адам дар
Царца дагадувлаш.

Сатийна латтача
Тоабанна юкъера
Цхьа цІогІа даьлар:
— Ва нах, ладугІа!

Со зІамга хиларах
Са аргІа еце а,
Цхьа дош ма аргдар аз,
Оаш пурам лоре.

— Пурам да хьона!..
— Ала, воше, ала!..
Массе а меттера
Уж цІогІарч даьнна,
Из зІамга Умалат
Хьа юкъе ваьлча,
Цецбаьнна ма бисар
Уж къаьна къоаной,
Деналах бІубенна
Уж кагий кІантий.

«Можах чо баланза
Е зІамга къонах,
Фу ала воаллал-те?» —
Дагахь цар йоахар.

— Цу тІем тІа болхача
Юртахой тоабанца
Се хьалхагІ дІаязвар
Дех аз, — цо аьлар. —

Дош ма лу аз шоана
Сай дегІах са мел доал
Кхерамах ца кхераш
Се латаргхилар.

(Поэма хьалхарча керта дІахододар. Долалур № 49 йолча «Сердало» тІа, 25.IV.85 ш.).

Дег чу мел доаллар
Хац сона дувца,
Вай даьймохк бахьан
Вала кийча-м ва со.

Сай дехар кхоачащдар
Аз шугар ма дех.
Цхьаькха да са дехар:
Нагахь тІем тІа вусе,
Къаенна сай нана
Йиц ца яр юрто.
Къонача йишийга
БІарглакхар доал деш.

Цу тІехь зІамга къонах
Ар-аьнна ваьлар.
Ерригача юрто
Баркал цунна аьлар.

Михо хьоабу форд мо
Хьайра из адам,
ХІара вар гІерташ
Ше-шийдар ала.

— Малав из! Хьачав из? —
Яхаш цІогІарч дувлар.
— Къонах ва, къонах! —
ШоллагІчар йоахар.

— Аьла ва мотт хьона
Е лай ва мотт?
Хьо санна къонах ва-кх,
Яхь йола къонах! —

Дог-майра кІантий бар,
Дагахь раьза хинна.
Шоай ловцаш доахаш бар
Уж къаьна къоаной:

«Баркал хилда хьона,
Ва жима къонах,
Доккха баркал хилда,
Доккха ираз хилда,

Иштта сакхеташ
Хьо ваьча нанна,
Иштта дог-майра
Кхеваьча даьна!»

Маьлхара елхаш яр
Из сийна сигле,

ЦІимхара латташ дар
Уж лаьхха лоамаш.

— Ше-ше язве, — яхаш,
ЦІогІарч дар дувлаш,
Къаьна а, къона а
ТІом бе вар кийча.

Воккхача хьакимо
Юртага аьлар:
— Массе тІем тІа ваха
Йиш йолаш дац вай,
Мехка чухь ма эш
Денал доа кІантий.

Тахан ший кхадж бенар,
ТІем тІа гІоргва вайх,
Ца боагІаш висар,
Юхе Іе веза.

— Мегаргда — аьнна
Къоабалдир юрто.
Уж кагий кІантий
Кхадж теха баьлар.

Дог-майра Умалат.
Ца боагІаш висар.
ШоалагІ а дехар деш
Умалат кхайкар,
Бакъда, юрто чІоагІдаьр
Ца дохаш дисар.

Юхь маьлхар ший йолаш,
Юстар из ваьлар.
Хьакимо тІавена,
Из теве аьлар:

«Хьо маьлхар ма хила,
Яхь йола ховха кІант.
Нах тІем тІа санна эш,
ТІом беча мехка чухь.
Мохк чура меллойя,
ТІом бе низ кхоачаргбац.
ТІом бе низ ца кхоаче,
Йиш хургьяц котдала.
Ше шийна хеттар де
Бокъо яц вайга».

Кхадж бена кІантий бар
Дегаш шоай хьалгІетта.
Никъ даькъал цар бувцаш
Доахар царна ловцаш.

БІаьсти. З. АМЛИЕВА фотоэтюд.

Халкъа говзанчаша хьаяь хІамаш йохкаш традиционни ярмаркаш хул Вильнюсе март бетта. ХІара массаза хул фантазе, говзала, энтузиазма цІей а хиле дІаотт уж. Массе тайпара хІамаш я цига ена: топпарах яь, керамически, металлах, дахчах, берестах, куржамех, чІегІех яь.

2300 халкъа говзанч ва Литве — аьшкапхьараш, дахчан тІа догамаш дераш, топпара пхьараш, пазата хІамаш ераш; тай хьувзаш... Уж берригаш а халкъа искусства обществе цхьана вІашагІтеха ба. Беркате болх бара эша хьалаш вІаштІехьдаьхад царна паччахьалкхено, материалашца Іалаш а беш, мастерскеш кийчъяра йоакхо а еш, цар балха каталогаш ара а доахаш.

СУРТА ТІА: мастераш миссел я хьаю хІамаш а.

М. БАРАНАУСКАСА сурт. ТАСС фотохроника.

ДИЦЛУРГДОАЦА ВІАШАГІКХЕТАР

Из ди дага латтаргда Назрановски трикотажни фабрика къахьегамхошта. ЦхьоалагІча цехе дІайнхьар «Коталон байракхашкахьа бІарглон байракхаш, нийсле!» яха героико-патриотически акци.

«Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шера — къахьегама 40 кІира» яха болам хьал а лаьца, хьинаре къахьегаш массаза а планаш а кхыдола декхараш а дизза кхоачашдеш хиларца белгалъяьнна я цу цехе меттел, ерригача фабрике а Лолохоева Любас кулгалдеш йола бархІлагІча конвейера бригада. ВЛКСМ Нохч-ГІалгІай обкомо а комсомола Наьсарен райкомо а цу бригадана дІаелар МагІалбикера яьнна Берлине кхаччалца тІема никъ баь йола 400-гІча стрелкови Севастопольски полка Коталон Байракх.

Цу конвейера коллективо шоай бригада доакъошхо яь дІаязъяь я Советски Союза Турпал Космодемьянская Зоя. Цунна доагІаш дола алапи нагирхоша Машара фонде дІачутел. Цул совгІа, самардийнахьа къахьегаш шоаш даьккха 2500 сом ахча а цу Фонде дІачудала лаьрхІад фабрика ерригача коллективо.

ЖУРНАЛИСТАШ ДЕШАШ БА

Самардийнахьа кепайоазон ЦІагІа журналистски говзала республикански школа аргІанара заняти хилар. Пресса, телевиденеи радиовещанеи болхлошта хьалхашка къамаьлаш дир Іилма - тохкама институтий кулгалхоша — «СевКавНИПИнефта» директора А. С. Мамврийске, ГрозНИИ директора заместитела В. П. Прокофьева, «Промавтоматика» яхача НПО генеральни директора А. А. Опришкос. Цар дийцар Іилма-технически прогресс сихъеча, экономика эффективность дІахо лакхъяра тІадерзадаь декхараш кхоачашдеча республика Іилманхоша лоацача даькъах, журналистий хаттарашта жоп тийлар.

ФЕ ХИЛА

Корта бохо малар менна а волаш автотранспортни средство лалла Іоха бокъо лац водитела наькъашка хатараш ца хилийтар духьа. ХІаьта а цхьабола водителаш ца мелча Іац, цудухьа царгара зуламаш а дувл.

Корта бохо малар менна а волаш Грознера Червленне водача наькъагІа «Москвич» яхача машина ший «Ява» яха мотоцикл тІатехай № 1 йолча АТП электрикалла болх беш волча Перетурин Владимира. Цигара хала човнаш хинна а волаш больнице вихьав из.

ДагадоххарагІа аьлча, 24 апреле кхаччалца наькъа-тІахьожама службо корта бохо малар менна а волаш 690 водитель лаьцав, хІаьта Госавтоинспекце административни комиссеша тоъал йІаьхача хана машин лалла бокъо хургйоацаш праваш дІаяьхай царгара е 100 сомага кхаччалца гІодаш дийттад.

Сунженски района мехлесхоза стропальщик С. М. Горчханов бийсанна ха яхача хана менна а волаш Орджоникидзевски станице гІолла велосипедаца волаш духьала йоагІача «Жигулена» кІалвахав. цигара чІоаггІа лозаваь а волаш больнице вихьав.

ДІадахача кІирагІа (18 апрелера 25 апреле кхаччалца) НГІАССР наькъашка 17 автоавари яьй 4 саг ве а вувш, 25 сага човнаш а еш.

НГІАССР МВД ГАИ.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

31 эзар сома пайда баьб

«Грозэнерго» яхача районни энергетически управлене предприятешка къахьегаш я рационализаторий, изобретателий йоккха отряд. Оборулованега лерттІа болх байтара, электроэнерги, йІовхала энерги, бийдал, материалаш кхояра тІадерзадаь ла цар балхаш. Цар дика ка йоалаш къахьийгалга гойташ я хьалхарча квартала итогаш. Духхьал рационализаторий предложенеех хьахиина экономически пайда 31 эзар сомал тІех ба.

Управлене дикагІа болча рационализаторех лоархІаш ба шоллагІча теплоэлектроцентрала котло - турбинни цеха мастер Асмолов Михаил, Малхбузен электрически сетей болхло Лукьянов Владимир, шоллагІча ТЭЦ-а мастер Канарский Алексей, дефектоскопист Мартыненко Николай, кхыбараш.

Х. СУРУДЖАНЦ.

Коталон сийна

«Коталон 40 шу дизара — хьинарера 40 кІира» яхача вахте а этта къахьегаш я Вознесенски газ чакхйоахача завода коллектив. Цу предприятера М. В. Темченкос кулгалдеш йола операторий бригада социалистически яхье хьалха а латташ, яха ма йоагІара накъайода цу дезача цІейна.

Иштта, толамаш доахаш я бурув тохара балхий Малгобекски управлене И. П. Растегаев керте латташ йола 92-ча буровой коллектив а. Цунна чуйоагІача В. И. Кошелева смена 112 процент ю хІара кІиран задани.

Ший декхараш дикка тІехкхачдо «Алханчуртский» винсовхоза мастерской слесарь С. Хутиев а. Трактораш, кхыйола машинаш сихен тоаю цо.

ФЕГА ГІОЛЛА ЛЕЛАЧА ТРАНСПОРТА ГІУЛАКХЕХ ПАЙДА ЭЦА!

Шоай даха дезача кхаччалца авиабилет эцача хана шун йиш я юха цІадахка авиабилет эца а.

ЮхадоагІаш дохка авиабилеташ самолет гІоттача денна гаранти а йолаш, хаьда боарам а болаш, ший расписанегІа самолет гІаттале 30 ди хьалхагІа дохк. ЮхадоагІаш бронь ца хуле, юхабахьача наькъа заказ де йиш я бронь уттаеча фега гІолларча наькъий Агентства диспетчерга. Наькъа арадовла ди хьадийлла а долаш юхадоагІаш авиабилеташ дохка бокъо лу массе а аэропортера, Москвера дІанкхача. 10 сагал тІех нах юкъе боацача группашта 15 июне кхаччалцен 16 сентябре дензи.

ХьалхагІе а ийде авиабилеташ, къаьстта а ахкан замалахьа! ДІабаха мел безараш бахийта таро яц Аэрофлота 15 августера 15 сентябре кхаччалца.

Юхабахьача наькъа билеташ эца хьех оаха шо!

Фегарча наькъий Агентство. Полежаева ул., 9/32, телефон — 2-75-46.

ТЕЛЕВИДЕНИ

27 АПРЕЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Коталон стратеги». Дукха сереш йола телевизионни документальни фильм. 12-гІа фильм — «Коталон бІаьсти».
9.50 — «Кхерамза болам».
10.20 — «Новикъост илли» яха Ерригсоюзни телевизионни конкурс. Ленинградера передача.
11.20 — «Балха гаранти» яхача телевизионни документальни фильма премьера (Душанбе). «Къахьегарга хьежика сий а ду» яхача циклцара.
11.40 — Композитора В. Аганкина произведенешцара концерт.
11.55 — «Дезали школеи». Тележурнал.
12.25 — Кхоана — вІаши хьоашал леладеча городий Дерригдунен ди.
12.55 — Шоайла вошал долча городий художественни коллективай концерт.
13.25 — «Ер шоана могаргда».
14.05 — «СелаІад» яхача халкъа кхолламах йола дунен халкъашта юкъера VI телевизионни программай фестиваль. «Лакхерча Египта ловзар» (АРЕ).
14.30 — «Кердадараш».
14.45 — «Украински халкъа халхарий цІов». УССР «Ятрань» яхача халкъа халхара заслуженни ансамбла концерт.
15.15 — Политически обозревателя Л. А. Вознесенске къамаьл.
15.45 — Афганистана халкъа цІейга: «Кхоанейга бода хала никъ» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
16.40 — «Кердадараш».
16.45 — «Дийнача хІамай яй».
17.45 — «Содружество». Тележурнал.
18.15 — «Аьннар ца ду цкъ». Мультфильм.
18.25 — «Леонид Леоновца даьккха цхьа сахьат» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
19.40 — Хоккеях йола дунен чемпионат. СССР сборни — ЧССР сборни. 1-гІеи 2-гІеи периодаш. ЧССР-ера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — Хоккеях йола дунен чемпионат. СССР сборни — ЧССР сборни. 3-гІа период.
22.15 — «Кинопанорама».
23.50 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — «Могаш хила безам бале».
8.30 — «Мичахьа вІашагІкхет Орлики Окаи», «Тхо Вильяндера да» яха телевизионни документальни фильмаш.
9.15 — «Вай беш».
9.45 — «Іуйранара почта» яха музыкальни передача.
10.15 — «Документальни экран».
11.15 — «Массанешта йола стадион».
11.45 — «Мехкашкеи континенташкеи».
12.30 — Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Кртбаьннараш». ТІема ханарча доттагІий луб. 3-гІа гвардейски эскар.
13.45 — Ф. Лист — Оркестрцарча фортепьянона лаьрхІа дола № 2 йола ля мажора концерт.
14.05 — «Космонавтаца цхьана гІаттар». Художественни фильм.
15.30 — «Нохч-ГІалгІайчен кІира».
15.40 — «Патриот» (нохчий меттала).
16.10 — «Поезде буьзана сьргаш». Фильм-реклама.
16.15 — «ХІара наьхата тепиаш» (нохчий меттала).
16.45 — «Бехкамах леннашно». Документальни фильм.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАЛОН 40 ШУ ДУЗАШ

«Юность» яхача кинотеатрон «Контакт» яхача городской нагирхой киноклубои шин серех латтача

«МоллагІъяр санна йола фашизм»

яхача фильмага хьажа хьех

5 мае.

Фильма режиссер — М. Ромм.

«Мосфильм» яха киностуди.

ДІадоладалале хьалхагІа фильмах лаьца дош оал «Контакт» яхача киноклуба председатела нов. А. В. Очмана. Сеанс дІайолалу 19 сахьати 30 минути яьлча.

17.35 — «Са пачхьалкхен салте».
18.05 — «Искусствай дунен тІа» (нохчий меттала).
18.35 — «Спартак» яха общество хьакхелла 50 шу дизара хетадаь спортивни цІей.
19.15 — «Могашле».
20.00 — «Бийса дьякъала хийла шум, бераш!».
20.20 — «Метроном». Музыкальни обозрени. Хабаровскера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — Лоацаметражйола телевизионни художественни фильмаш: «МаІача наьха хор», «Чанхъювла пешна».
22.30 — Хоккеях йола дунен чемпионат. Канада сборни — Швеце сборни. ЧССР-ера трансляци. Перерыв йолча хана (23.10) — «Кердадараш».

28 АПРЕЛЬ

ВІАШИ КХОАЧАРА ЙОЛЧА ГОРОДИЙ ДЕРРИГДУНЕН ДИ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Центральни телевиденеи Ерригсоюзни радио эрсий илле Академически хора дІаоала О. Ковалевай иллеш.
9.10 — «Кхоъ, йиъ...». Телевизионни документальни фильм.
9.20 — «Спортлото» 17-гІа тираж.
9.30 — «Гургал».
10.00 — «Советски Союза гІулакх ду аз!»
11.00 — «Могашле».
11.45 — «Іуйранара почта» яха музыкальни передача.
12.15 — «Іилмеи техникеи». Киножурнал.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киос».
14.05 — «Йоазонхой вахари».
14.50 — «Эрсий догамаш» яхача халкъа инструментий оркестра дІалоаха ашараш.
15.20 — Фильм — берашта. «Шара тІара йиіг».
16.20 — «Кердадараш».
16.25 — «Путешественникий клуб».
17.25 — СССР халкъа артистка Л. Гурченкос дІаоала тІема хІара иллеш.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъара панорама».
18.45 — «Пилла дола совгІат» яхача мультфильма премьера.
19.00 — «Салют, фестиваль!». Москве хургйолча XII-ча Дерригдунен студентий, нагирхой фестивала кийчъяь къоначар передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — Футбольни обозрени.
22.05 — В. Моцарт. Оркестрцарча фортепьянона лаьрхІа дола № 9 йола ми-бемоль мажора концерт.
22.50 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дІаотта!»
8.15 — «Сакъердаме нотиаш».
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Эрсий метта къамаьл».
9.30 — «Скульптора Рябичева дуне». Документальни фильм.
10.00 — Грузински ССР халкъа артистка Л. Исакадзе концерт.
10.50 — «Вежарий дезале» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
11.10 — «БІаргашта гушдар — теша халадар».
12.10 — Шейно-Медведова. «Настехи, Тимофей яхача цискахи тамашийнача фийгахи бола фаьлг». Хмельницки областной тоникий театра спектакль.
12.55 — «СелаІад» яхача халкъа кхолламах йола Дунен халкъашта юкъера VI телевизионни программа фестиваль. «Лакхерча Египта ловзар» (АРЕ).
13.10 — Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Сийлахь - боккха Даймехка тІом» яха киноэпопея. 20-гІа фильм. «Малав ца хов салте».
14.05 — Киножурнал.
14.15 — «Кинохьежачун спутник».
15.00 — Тха корреспонденташа дувц.
15.30 — «Дирижери оркестри». Латвийски ССР камерни оркестра республика заслуженни коллективах йола передача. Дирижер — СССР халкъа артист С. Сондецкис.
16.25 — «Дунеи нагирхойи».
17.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Торпедо» (Москва) — СКА.
18.45 — ГІорбаьнна советски композитораш — Ленински преме лауреаташ. В. П. Соловьев-Седой.
19.30 — «СКДА эмблемаца». Шоайла хьоашал леладеча эскарий Х-ча Іан Спартакиада яхьех.
20.00 — «Бийса дьякъала хийла шум, бераш!»
20.20 — Шоай лоІамерча вІашагІлатарах йола Европа чемпионт. ГДР-ера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — «АтагІа» яхача телевизионни художественни фильма премьера. «Полице телефон 110» яхача циклара.

РАДИО

27 АПРЕЛЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий,» «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гІалгІай меттала).
8.35 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
10.15 — «Атенст» яха радиожурнал (нохчий меттала).
10.35 — Реклама (эрсий меттала).
11.00 — «Къонал» (эрсий меттала).
11.30 — «Критически талгІе тІа». Радиожурнал (эрсий меттала).
12.40 — «Моакхаза дог» яхача повеста тІара оагІонаш (нохчий меттала).
13.00 «Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Цар Даьхе лараьй». (эрсий меттала).
15.15 — «Шоаттаден догуйла» яха музыкальни программа (эрсий меттала).
16.00 — «Кавказа Іуйренаш» яха радиожурнал (эрсий меттала).
17.15 — «Музыкальни почта» (гІалгІай меттала).

28 АПРЕЛЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
7.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.25 — «Шоана дукха еза ашараш» (эрсий меттала).
11.20 — «Илли — тІем тІа» яхача циклера йола передача (эрсий меттала).
15.15 — «Нохч - ГІалгІайчен мехидаьттахоша — фронта». Беседа (гІалгІай меттала).
16.00 — «Школьни глобус» (эрсий меттала).
16.30 — «Къона тІехье» (нохчий меттала).
18.00 — «Ашарашца доттагІал долчарна». Концерт (нохчий меттала).

Хаоттам

Тахан республике гІолла хувцалуш морхаш а йолаш йоачан а йоацаш хаоттам латта тарлу. Малхбузенгахьара секунде 3—8 метр сиха мух хьекхаргба. Фегара температура республике гІолла 10—15, город Грозне 11—13 градус йІайха хургья.

Кхоанеи ломмеи хувцалуш морхаш а йолаш, наг-наггахьа лаьгІо догІа а делхаш хаоттам латта тарлу. Секунде 3—7 метр сиха а хьекхаш мух хьекхаргба. Фегара температура республике гІолла буьйсанна 8—13, бийсана 3—8 градус йІайха хургья.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Малковсе, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктохама секретара — 2-84-68; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностин транспортан — 2-65-01; юрта бахамана — 2-47-84; культура — 2-64-75; кисьмой — 2-85-64; корректораше — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Малковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттеи деношка

СФ02085. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Малковсе, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Малковского, 92. Заказ № 2035.